

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ	เศรษฐศาสตร์
สาขา	ภาควิชา
เรื่อง	ผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นที่มีต่อการส่งออกของไทย Impact of Japan-Thailand Economic Partnership Agreement on Thai Exports
นามผู้วิจัย	นางสาวภรณ์ชัช ไกรสกุล
ได้พิจารณาเห็นชอบโดย	
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	(รองศาสตราจารย์เรวัตร ชรรมาภิรมย์, Ph.D.)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	(รองศาสตราจารย์ชลลดา หลวงพิทักษ์, Ph.D.)
หัวหน้าภาควิชา	(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อการส่งออกของไทย

Impact of Japan-Thailand Economic Partnership Agreement on Thai Exports

โดย

นางสาวกรณีย์ ไกรสกุล

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภรณ์ชัย ไกรสกุล 2554: ผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อการส่งออกของไทย ปรินญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์เรวัตร์ ชรรมาภิรมย์, Ph.D. 88 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและหลักเกณฑ์ข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งออกของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) และเพื่อศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ที่มีต่อการส่งออกของประเทศไทย โดยทำการวิจัยในกรณีของสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรกภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ช่วงเวลาที่ทำการศึกษาอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) และการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการส่งออกใช้การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share: CMS) โดยทำการเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกโดยใช้ข้อมูล 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงก่อนการจัดตั้งความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (2548 – 2550) และช่วงหลังจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น มีผลบังคับใช้ (2551 – 2553)

ผลการวิจัยพบว่า การส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทย 10 อันดับแรกที่ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นนั้น ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้า 7 รายการและเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ 3 รายการคือ ยางและของทำด้วยยาง, เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบ และเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว ส่วนผลการวิจัยการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกนั้น พบว่าสินค้าไทยมีการขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้นทั้งหมด 9 รายการ และมีการเปลี่ยนแปลงการส่งออกลดลงเพียง 1 รายการ คือ เครื่องจักรไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าและส่วนประกอบ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้ง 10 ชนิดมากที่สุด คือ ความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง รองลงมาคือ การขยายตัวการนำเข้าของประเทศญี่ปุ่น ส่วนการปรับทิศทางการส่งออกนั้นมีผลน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ รัฐบาลควรสนับสนุนนโยบายการส่งออกและให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น แก่ผู้ส่งออก สนับสนุนสินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ พร้อมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ไทยยังคงเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และปรับทิศทางการส่งออกให้ถูกต้องเพื่อสร้างความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าส่งออกของไทยให้มีมากขึ้นและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันการส่งออกของประเทศไทยต่อไป

Poranai Kraissakul 2011: Impact of Japan - Thailand Economic Partnership Agreement on Thai Exports. Master of Economics (Business Economics), Major Field: Business Economics, Department of Economics. Thesis Advisor: Associate Professor Rewat Thamma-Apiroam, Ph.D. 88 pages.

The objectives of this study are to explore the situation and the regulation of export under Japan – Thailand Economic Partnership Agreement (JTEPA) and to study the effect of Japan – Thailand Economic Partnership Agreement on Thailand’s exports by selecting the Thailand’s top ten exported products to Japan under JTEPA during 2548 – 2553 B.E. The data are analyzed by the method called Revealed Comparative Advantage or RCA and the factors that affect the exportation are analyzed through Constant Market Share (CMS). The comparisons about the export value had been made by using the data from two different periods of time, during 2548 – 2550 B.E., before JTEPA, and during 2551 – 2553 B.E., after JTEPA.

The result of the study showed that among the top ten exported products from Thailand to Japan under JTEPA, Thailand has the advantages for seven while the reactors and boilers, rubber, the mineral fuels and products of their distillation are the disadvantage. The value of exports has increased for nine products and its value declined in electrical machinery. Moreover, factors that affect the value the most are pure competitiveness and the country growth while the least is the interaction .

The recommendations based on the research results are that the government should emphasize export promotion policies which will then generate an increase in exported commodities, provide the accurate information about JTEPA for exporters, support the products that Thailand has the advantages, and emphasize on the research and development in disadvantageous products in order to increase the competitiveness level.

Student’s signature

Thesis Advisor’s signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เรวัต ธรรมาภิรมย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ที่คอยอบรมสั่ง
สอน ดูแลทั้งด้านการเรียน และคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาทุกๆ ด้าน อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.ชลดา หลวงพิทักษ์ ที่กรุณาช่วยชี้แนะข้อปรับปรุงเพื่อให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและขอขอบคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่าน ที่ทำให้
ผู้วิจัยมีความรู้พื้นฐานที่ดีสำหรับการศึกษาคือ

ในด้านการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากบุคคลและหน่วยงาน
ต่างๆ ของรัฐในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวง
พาณิชย์และกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและเจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่อำนวยความสะดวก รวมไปถึงเพื่อนๆ MBE 16 ทุกๆ คนที่
คอยเป็นกำลังใจและทำให้การศึกษาปริญญาโทเต็มไปด้วยรอยยิ้ม และความประทับใจในมิตรภาพที่
เกิดขึ้น

เหนือสิ่งอื่นใดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ ดร. ไกรเดช และคุณแม่ฉันทวัน ไกรสกุล ที่
เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา และเป็นผู้คอยให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังการทำวิทยานิพนธ์ของ
ลูกมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่
ผู้วิจัยมา หากมีข้อผิดพลาดหรือขาดตกบกพร่องประการใดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้
เพียงผู้เดียว

ภรณ์ชัช ไกรสกุล

เมษายน 2554

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ขอบเขตการศึกษา	7
นิยามศัพท์	9
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	9
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	20
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
วิธีการวิจัย	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 3 ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นและความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่าง ประเทศไทยและญี่ปุ่น	31
สาระสำคัญของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น	31
ประวัติความเป็นมา	31
วัตถุประสงค์	32
ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น	38
ผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศไทย	40
บทที่ 4 ผลการวิจัย	34
การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	41
การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่	41
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	54
สรุปผลการวิจัย	68
ข้อเสนอแนะ	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	77
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณค่าดัชนีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA)	79
ภาคผนวก ข ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS)	82
ตัวอย่างการคำนวณส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS)	85
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	99

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย (พ.ศ. 2553)	3
2	สินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น (พ.ศ. 2548-2553)	5
3	โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไปยังญี่ปุ่น (พ.ศ. 2548-2553)	39
4	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	42
5	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง	43
6	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกของปรุงแต่ง จากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ	44
7	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยางและ ของทำด้วยยาง	45
8	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยานบกนอกจาก รถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ	46
9	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติก	47
10	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกปลาและอาหารทะเล	47

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์	48
12	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	49
13	ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารบิทูมินัส	50
14	สรุปค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ของสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น 10 อันดับแรก ช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	52
15	การเปรียบเทียบค่า RCA ก่อนและหลัง JTEPA มีผลบังคับใช้และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของค่า RCA ตามลักษณะที่ได้ลดหย่อนภาษีหลังจากการจัดตั้ง JTEPA	53
16	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	56
17	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่องจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ จากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	58
19	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกยางและของทำด้วยยางจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	59
20	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ หรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	60
21	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกจากไทยของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	61
22	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าส่งออกเข้าปลาและอาหารทะเลจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	62
23	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์จากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์อูมิเนียมจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	64
25	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรเคมีจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553	65
26	สรุปการผลวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share: CMS) ของสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น 10 อันดับแรก	67
ตารางผนวกที่		
1	มูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศญี่ปุ่นจากประเทศต่างๆ ปี พ.ศ.2548-2553	81
2	มูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นปี พ.ศ.2548-2553	82
3	มูลค่าการนำเข้ารายสินค้าจากประเทศต่างๆของประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2548-2553	84
4	มูลค่าการนำเข้าทั้งสิ้นจากประเทศไทยของประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2548-2553	85

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากโลกปัจจุบันมีการพัฒนาที่รวดเร็วและทวีความซับซ้อน ประเทศต่างๆ ในโลกนั้นต้องพึ่งพากันและกันมากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องแสวงหาหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศสมาชิก เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน ผลที่ตามมาทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียได้เข้ามามีบทบาทต่อเศรษฐกิจโลกมากขึ้น การค้าแบบไร้พรมแดนทำให้เศรษฐกิจของนานาประเทศในภูมิภาคเอเชียมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยสังเกตได้จากการมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีมากขึ้น เช่น การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (Asean Free Trade Area: AFTA, 2535) ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ คือ การที่ประเทศตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป มีข้อตกลงลดการกีดกันทางการค้าทั้งมาตรการภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่อกัน มีลักษณะการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Trade Arrangement) ซึ่งจะทำให้ราคาสินค้าส่งออกและสินค้านำเข้าระหว่างประเทศสมาชิกลดต่ำลง นอกจากผลที่จะเกิดขึ้นกับราคาสินค้าแล้วมาตรการต่างๆ ดังกล่าวยังคงส่งผลต่อประเทศนอกกลุ่มสมาชิกอีกด้วย

การดำเนินนโยบายการค้าในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้ประเทศนอกกลุ่มที่มีต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าที่สูงกว่าไม่สามารถนำเข้าสินค้าเข้าแข่งขันกับสินค้าของประเทศสมาชิกในกลุ่มได้ ซึ่งหากประเทศนอกกลุ่มเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องพึ่งพารายได้จากการส่งออกแล้ว ผลก็คือการส่งออกที่ลดลงจะทำให้เกิดการขาดดุลการค้าในที่สุด (กฤษฎา และอาภรณ์, 2542) ในกรณีของประเทศไทยได้มีการติดต่อและดำเนินนโยบายทางการค้าในลักษณะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับนานาประเทศมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนทำให้การส่งออกกลายเป็นกลไกสำคัญขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่งที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยใช้การส่งออกเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจมหภาคของไทย การส่งออกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 - 2551 โดยมีมูลค่าการส่งออก 66, 78.1, 94.9, 109.3, 127.9, 150 และ 175.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2553) รัฐบาลไทยได้มีนโยบายส่งเสริมการส่งออกมาโดยตลอด ทั้งยังมีการทำข้อตกลงและสนธิสัญญาต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนด้วยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและอัตราภาษีต่างๆ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างการค้าและการผลิตในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการผลิตสินค้าทางอุตสาหกรรมของภูมิภาคเอเชียได้

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแล้ว เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) กับ 8 ประเทศ ได้แก่ เปรู ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย บราซิล จีน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ในกรณีของประเทศญี่ปุ่น ประเทศไทยและญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ทางการทูตมาเป็นระยะเวลายาวนาน และได้ฉลองครบรอบ 120 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2550 ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีกำลังซื้อเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา และเป็นประเทศที่มีการลงทุนในต่างประเทศมากที่สุดในโลก อุตสาหกรรมหลักของญี่ปุ่น คือ อุตสาหกรรมรถยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จากเหล็ก สิ่งทอและเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ การซื้อขายสินค้าของโลกมักมีสินค้าญี่ปุ่นอยู่ด้วยเสมอ ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของญี่ปุ่น คือ สหรัฐอเมริกา จีน เกาหลีใต้ ฮ่องกง เยอรมัน และไทย (กรมเอเชียตะวันออก, 2552)

ปัจจุบันญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าสำคัญอันดับหนึ่งของไทย โดยการค้าระหว่างไทย-ญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2552 มีมูลค่าประมาณ 40,747 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตารางที่ 1) ทั้งนี้ญี่ปุ่นมีการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารมากกว่าร้อยละ 60 ของความต้องการบริโภคในประเทศญี่ปุ่น ประเทศไทยมีนักลงทุนญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนมากเป็นอันดับหนึ่ง ญี่ปุ่นใช้ไทยเป็นฐานในการผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียและทั่วโลก อุตสาหกรรมหลักของนักลงทุนญี่ปุ่นในประเทศไทย คือ ยานยนต์ เครื่องจักร สินค้าอุปโภคบริโภค เคมี ปิโตรเคมี เป็นต้น (กรมเอเชียตะวันออก, 2552) ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นจึงเริ่มมีการเจรจาเพื่อเริ่มการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) ร่วมกันเพื่อผลักดันความร่วมมือที่ครอบคลุมรอบด้าน ทั้งด้านการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการจัดทำความตกลงการค้าเสรี โดยให้ยึดรูปแบบความตกลง Japan-Singapore for a New-Age Economic Partnership Agreement: JSEPA เป็นตัวอย่างในการทำความตกลงไทย - ญี่ปุ่น

ตารางที่ 1 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย (พ.ศ. 2553)

(มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

อันดับ	ประเทศ	พ.ศ. 2552				พ.ศ. 2553			
		มูลค่าการค้า	นำเข้า	ส่งออก	ดุลการค้า	มูลค่าการค้า	นำเข้า	ส่งออก	ดุลการค้า
1	ญี่ปุ่น	40,747	25,023	15,724	-9,300	37,300	24,325	12,975	-11,349
2	จีน	33,148	17,029	16,119	-910	29,245	15,653	13,593	-2,060
3	สหรัฐอเมริกา	25,035	8,373	16,661	8,288	20,024	7,064	12,960	5,897
4	มาเลเซีย	16,238	8,575	7,663	-912	14,118	7,159	6,959	-200
5	สิงคโปร์	13,298	5,724	7,574	1,850	10,118	4,316	5,802	1,486
6	สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	12,366	3,787	8,579	4,791	9,996	3,723	6,274	2,551
7	ออสเตรเลีย	11,214	1,730	9,484	7,754	8,907	1,185	7,722	6,538
8	ฮ่องกง	8,468	3,800	4,667	867	8,679	3,746	4,933	1,187
9	อินโดนีเซีย	8,241	5,422	2,819	-2,603	7,591	5,205	2,385	-2,820
10	เกาหลีใต้	9,126	6,667	2,460	-4,207	7,259	5,391	1,868	-3,523
11	ซาอุดีอาระเบีย	5,638	2,495	3,143	649	6,463	3,954	2,509	-1,444
12	ไต้หวัน	7,048	4,797	2,251	-2,546	6,424	4,418	2,006	-2,412
13	เยอรมนี	5,809	3,989	1,820	-2,170	5,148	3,697	1,451	-2,246
14	เวียดนาม	6,057	3,431	2,626	-804	5,122	3,052	2,070	-982
15	อินเดีย	4,805	1,783	3,022	1,239	4,840	1,524	3,316	1,792
รวม 15 ประเทศ		216,317	207,238	102,626	104,612	1,985	181,233	94,409	86,824
อื่นๆ		77,507	78,851	31,037	47,815	16,778	62,853	24,593	38,259
รวมทั้งสิ้น		293,824	286,090	133,663	152,426	18,763	244,086	119,002	125,083

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร (2553)

และต่อมาในวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ผู้นำทั้งสองได้หารือในระดับทวิภาคีและเห็นชอบให้เริ่มการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพื่อจัดทำความตกลง JTEPA โดยให้เริ่มการประชุมเจรจาครั้งแรกที่ประเทศไทยในต้นปี พ.ศ. 2547

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา (ตารางที่ 2) ประเทศไทยมีสินค้าที่ส่งออกไปยังญี่ปุ่นมากมายหลายชนิดและมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่น แผงวงจรไฟฟ้า อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ยางพารา ฯลฯ ตามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นนั้น ญี่ปุ่นได้ลดและยกเลิกภาษีศุลกากรให้กับสินค้าส่งออกของไทยซึ่งส่งผลดีต่อสินค้าส่งออกของไทยไปญี่ปุ่น ได้แก่ อาหารสด/แปรรูป เช่น ผัก/ผลไม้สดและแปรรูป ไก่สดและแปรรูป และสินค้าประมง เช่น กุ้งแช่เย็น/แช่แข็ง และอาหารทะเลสำเร็จรูป รวมทั้งสินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม, อัญมณีและเครื่องประดับ, รองเท้าและเครื่องหนัง, สารเคมีและเคมีภัณฑ์, ปิโตรเลียมและผลิตภัณฑ์พลาสติก นอกจากนี้ญี่ปุ่นให้โควตากับสินค้าส่งออกของไทย ได้แก่ กัญชง สับปะรดสด เนื้อหมูแปรรูป กากน้ำตาล เป็นต้น ส่งผลให้การค้าไทย - ญี่ปุ่น และการส่งออกสินค้าไทยไปญี่ปุ่นขยายตัวมากขึ้น โดยในช่วงครึ่งปีแรก (ม.ค.- มิ.ย. พ.ศ. 2552) มีมูลค่าการค้าระหว่างกันอยู่ที่ 17,207 ล้านดอลลาร์ โดยไทยส่งออกไปญี่ปุ่น 7,079 ล้านดอลลาร์ และไทยนำเข้า 10,127.64 ล้านดอลลาร์ ซึ่งมากกว่าช่วงเดียวกันของปีก่อน (กรมเอเชียตะวันออก, 2552) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น คือ การลดอุปสรรคทางการค้าและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดส่งออก ทำให้สินค้าอุปโภคบริโภคมีแนวโน้มที่จะขยายตัวสูงขึ้นจากมูลค่านำเข้าที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงซึ่งจะช่วยให้การส่งออกของไทยดีขึ้น ซึ่งควรได้รับการวิเคราะห์ในรายสินค้าถึงผลที่เกิดขึ้นจากความตกลงดังกล่าว

การวิเคราะห์ถึงผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นต่อการส่งออกของประเทศไทยนั้นจะสามารถทำให้ทราบถึงข้อได้เปรียบและเสียเปรียบจากการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันตามวัตถุประสงค์ของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นการลดภาษีระหว่างกันให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็นร้อยละศูนย์ในทันทีและยังมีสินค้าบางชนิดที่ทยอยลดภาษีลงเป็นร้อยละศูนย์ภายใน 5 ปี 7 ปี หรือ 10 ปี ซึ่งเป็นปกติที่ลดภาษีนำเข้าแล้วประเทศจะขาดรายได้บางส่วนจากภาษีศุลกากร รายได้ส่วนที่รัฐบาลขาดไปคือรายรับส่วนที่ผู้ผลิตประหยัดได้จาก

ตารางที่ 2 สินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น (พ.ศ. 2548-2553)

(มูลค่า: เหรียญสหรัฐ)

อันดับ	Harmonize System	รายการสินค้า	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553
1	85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า	4,078,585,856	4,278,946,606	4,653,731,788	4,280,455,439	3,210,572,448	4,031,762,499
2	84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักร	2,250,355,623	2,498,163,538	3,050,281,006	3,054,879,442	2,296,344,951	3,019,864,406
3	16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา	928,690,214	956,561,481	999,471,866	1,362,287,482	1,398,471,772	1,488,862,713
4	40	ยางและของทำด้วยยาง	974,072,538	1,288,984,843	1,246,148,088	1,474,951,763	780,519,635	1,427,862,604
5	87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ	427,829,418	497,571,137	685,461,045	854,721,246	437,509,313	1,023,724,389
6	39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	525,474,372	567,127,236	709,894,872	843,328,679	721,665,320	993,740,911
7	03	ปลาและอาหารทะเล	597,376,007	570,730,218	653,345,732	693,454,498	675,010,535	809,644,551
8	90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรม	695,708,607	718,787,094	872,942,855	851,175,051	736,199,867	721,837,247
9	76	ผลิตภัณฑ์อะลูมิเนียม	285,464,738	368,604,832	429,313,492	453,195,028	410,298,405	449,873,926
10	27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว	285,851,982	403,153,127	615,865,147	957,175,977	200,594,257	211,357,254
รวมทั้งหมด			15,024,128,017	16,357,495,973	18,997,300,047	20,476,602,724	15,531,932,569	19,995,050,102

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร (2553)

การนำเข้าวัตถุดิบ ซึ่งจะทำให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ดีขึ้น รัฐบาลจะได้รายได้จากภาษีอื่นเพิ่มขึ้น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล ในส่วนของอุตสาหกรรมเหล็ก รถยนต์ และชิ้นส่วนยานยนต์ที่ผู้ประกอบการได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากและต้องการให้คงภาษีเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมของตน ผู้ประกอบการเหล่านี้ยังมีเวลาปรับตัวอีกประมาณ 5 - 10 ปี ภาคธุรกิจส่งออกที่ต้องการส่งสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่นจะได้รับผลกระทบโดยตรงหากไม่ศึกษาข้อจำกัดดังกล่าวก่อนทำการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นเพื่อให้ผู้ที่ส่งออกและหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องสามารถหาแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการผลิตสินค้าส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง การศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ที่มีต่อการส่งออกของประเทศไทยจึงเป็นสิ่งที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวนี้อาจบ่งชี้แนวทางสำหรับหน่วยธุรกิจในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ส่งออกในปัจจุบัน รวมทั้งสามารถคาดการณ์และวางแผนการส่งออกของสินค้าที่จะได้รับผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันการส่งออกของประเทศและสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและหลักเกณฑ์ข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งออกของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA)
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ที่มีต่อการส่งออกของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้แสดงถึงสภาพทั่วไป โครงสร้างการส่งออกสินค้าจากประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น กฎเกณฑ์ เงื่อนไข และอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการเดิมที่ทำธุรกิจส่งออกสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่นในการพัฒนาและปรับปรุงสินค้าให้มีขีดความสามารถในการส่งออกสูงขึ้นและผู้ประกอบการรายใหม่ที่ต้องการเข้าสู่ธุรกิจส่งออกสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่นให้สามารถคาดการณ์และวางแผนการส่งออกที่จะได้รับผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ เช่น สมาคมผู้ส่งออกสินค้าและบริการประเภทต่างๆ กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ และกรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ สามารถนำผลการศึกษาไปพิจารณาประกอบการกำหนดนโยบายกระตุ้นการส่งออกและการปรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในด้านการส่งออกของประเทศไทยให้เติบโตต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิเคราะห์ผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อการส่งออกของไทยในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ที่มีต่อความสามารถในการส่งออกไทยไปญี่ปุ่นเท่านั้น โดยจะศึกษาเฉพาะผลอันเนื่องมาจากการลดภาษีศุลกากรต่อความสามารถในการส่งออกของไทยไปญี่ปุ่น

การวิจัยครั้งนี้สินค้าที่ทำการศึกษาคัดเลือกจากสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ โดยพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศไทยที่มีมูลค่าการส่งออกไปประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรก โดยจำแนกหมวดสินค้าภายใต้ระบบ Harmonized System (HS) ในพิกัดศุลกากร และ

เรียงลำดับตามมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรก
ในปี พ.ศ. 2553 ได้ดังนี้

1. HS 85 เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ
2. HS 84 เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง
3. HS 16 ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ
4. HS 40 ยางและของทำด้วยยาง
5. HS 87 ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบ
และอุปกรณ์ประกอบ
6. HS 39 ผลิตภัณฑ์พลาสติก
7. HS 03 ปลาและอาหารทะเล
8. HS 90 อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพ
การถ่ายภาพยนตร์
9. HS 76 ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม
10. HS 27 เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว
สารปิโตรมีนัส

สินค้าของประเทศไทยที่มีมูลค่าการส่งออกไปประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้รับการลดหย่อนภาษีใน 2 ลักษณะ คือ กลุ่มที่ได้รับการลดภาษีเหลือร้อยละศูนย์ทันที และกลุ่มที่ได้รับการทยอยลดภาษีลงภายใน 5-7 ปี ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสินค้าที่ได้รับการลดภาษีเหลือร้อยละศูนย์ทันที ได้แก่

11. HS 85 เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ
12. HS 84 เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง
13. HS 40 ยางและของทำด้วยยาง
14. HS 87 ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบ
และอุปกรณ์ประกอบ
15. HS 39 ผลิตภัณฑ์พลาสติก
16. HS 90 อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพ
การถ่ายภาพยนตร์

17. HS 76 ผลิตภัณฑ์ลูมิเนียม
18. HS 27 เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสินค้าที่ได้รับการทยอยลดภาษีลงภายใน 5-7 ปี ได้แก่

1. HS 16 ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ
2. HS 03 ปลาและอาหารทะเล

เพื่อให้ครอบคลุมระยะเวลาทั้งก่อนและหลังการจัดตั้งความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) เนื่องจากการจัดตั้งความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ได้ลงนามข้อตกลงเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2550 และเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ดังนั้นจึงทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลก่อนการจัดตั้งความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นคือระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2550 และหลังจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นมีผลบังคับใช้คือระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2553

นิยามศัพท์

เขตการค้าเสรี หรือข้อตกลงเปิดเสรีทางการค้า หมายถึง การดำเนินการโดยรัฐบาลที่จะเปิดตลาดการค้า และให้สิทธิพิเศษทางการค้ากับประเทศที่อยู่ในความตกลง

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) หมายถึง ข้อตกลงที่จะช่วยขยายและกระชับความสัมพันธ์เพื่อให้ความร่วมมือไทย - ญี่ปุ่นแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน และขยายช่องทางธุรกิจระหว่างไทยและญี่ปุ่น

ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (เกษร จันทรภูมิรัตน์, 2538: 107)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศกล่าวว่าการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติภายใต้ระบบเศรษฐกิจจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ การผลิตและการค้าระหว่างประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานความ

ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ของระบบเศรษฐกิจนั้น David Ricardo (ค.ศ. 1821) ได้แสดงแนวคิดระหว่างประเทศว่า ประเทศ 2 ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจการค้าแบบเสรีจะทำการค้าขายกันเมื่อประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้านั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้านั้นในอีกประเทศหนึ่ง โดยจะทำให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่างในการผลิตสินค้าที่ตนสามารถผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าและทำการส่งออกสินค้านั้นดังกล่าว ขณะเดียวกันก็นำเข้าสินค้าที่มีการผลิตด้วยต้นทุนที่สูงกว่าประเทศอื่น แนวคิดดังกล่าวเป็นการอธิบายภายใต้แบบจำลองที่มีปัจจัยการผลิตเพียงอย่างเดียวคือ แรงงาน ซึ่งไม่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้ และแรงงานการผลิตในแต่ละประเทศมีประสิทธิภาพการผลิตที่แตกต่างกัน แนวความคิดทฤษฎีการค้าดังกล่าวได้รับการพัฒนาในระยะต่อมาโดย Heckscher - Ohlin (ค.ศ.1919) ซึ่งอธิบายว่าประเทศจะได้รับผลประโยชน์จากการผลิต และการค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่มากในประเทศ ภายใต้แบบจำลองที่มีปัจจัยการผลิต 2 ประเภทคือ แรงงานและทุน โดยมีข้อสมมติว่า ปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีภายในประเทศ แต่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตกับผลผลิตภายในแต่ละประเทศเหมือนกัน จากแนวความคิดนี้ ประเทศที่มีปัจจัยแรงงานมากกว่าทุน จะส่งออกสินค้าที่เน้นการใช้แรงงานในการผลิต (Labor intensive commodities) จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของ Heckscher - Ohlin ทำให้การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีความเหมาะสมในการใช้เป็นนโยบายการค้าและอุตสาหกรรมของประเทศมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นแนวคิดที่อธิบายอย่างชัดเจนว่าประเทศควรจะผลิตและส่งออกสินค้าอะไร โดยพิจารณาจากปัจจัยที่มีอยู่มากในประเทศเป็นสำคัญ

ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศนั้นเป็นการวิเคราะห์ภายใต้ระบบการค้าเสรี แต่ในความเป็นจริงประเทศต่างๆ พยายามพัฒนาการผลิตและการส่งออก โดยกำหนดมาตรการต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมและคุ้มครองการผลิตของภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ ได้แก่ มาตรการกีดกันทางการค้า เช่น กำหนดอัตราภาษีศุลกากรนำเข้า ค่าธรรมเนียมพิเศษ และโควต้า เป็นต้น ซึ่งมาตรการต่างๆ เหล่านี้ มีผลต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศ

เครื่องชี้วัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบคือ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ภายใต้ข้อสมมติที่ว่า ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ กล่าวคือ การเปรียบเทียบส่วนแบ่งของการส่งออกสินค้านั้นหนึ่งในการส่งออกทั้งหมดของประเทศนั้นกับส่วนแบ่งการส่งออกสินค้านั้นดังกล่าวในการส่งออกรวมของโลก ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$RCA_{ikw} = (X_{ikw} / X_{iw}) / (X_{wk} / X_w)$$

โดยที่

RCA_{ikw} หมายถึง ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสินค้า k ของประเทศ i ที่มีต่อประเทศ w

X_{ikw} หมายถึง มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ไปยังประเทศ w

X_{iw} หมายถึง มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i ไปยังประเทศ w

X_{wk} หมายถึง มูลค่าการนำเข้าสินค้า k ของประเทศ w

X_w หมายถึง มูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของประเทศ w

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ คือการเปรียบเทียบดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งระหว่างประเทศที่ทำการส่งออกสินค้าด้วยกัน โดยผลที่ปรากฏสามารถอธิบายและตีความได้ ดังนี้

$RCA_{ikw} > 1$ หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i สูงกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k

$RCA_{ikw} < 1$ หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ประเทศ i อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k

$RCA_{ikw} = 1$ หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i มีค่าเท่ากับสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก

ดังนั้นค่าดัชนี RCA นี้สามารถแสดงให้เห็นถึงภาพกว้างๆ ของการส่งออกสินค้าของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับ การส่งออกสินค้านั้นๆ ของโลก และแสดงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถในการส่งออกสินค้าของไทยและประเทศคู่แข่งว่ามีความได้เปรียบหรือสูญเสียความได้เปรียบ แต่ค่าดัชนี RCA ก็มีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เช่น

1. ถ้าค่า $RCA > 1$ หมายความว่า ประเทศ i มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k แต่ไม่ได้บอกว่าความสามารถนั้นเกิดขึ้นมาจากปัจจัยใด
2. ถ้าประเทศที่เปรียบเทียบต่างก็มีค่า $RCA > 1$ จะไม่สามารถสรุปได้ว่า ประเทศที่มีค่า RCA มากกว่า จะมีความสามารถในการส่งออกสินค้านั้นๆ มากกว่า จะประเมินได้เพียงว่า ทิศทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่านั้น

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share : CMS)

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ คือ การพิจารณาถึงผลของการส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่งโดยสมมติให้ประเทศใดประเทศหนึ่งสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดในตลาดโลกไว้เท่าเดิม ความแตกต่างระหว่างขนาดของการขยายตัวของการส่งออกที่เป็นจริงกับขนาดของการขยายตัวของการส่งออกในกรณีที่ส่วนแบ่งตลาดของประเทศในตลาดที่กำหนดให้คงที่สามารถแยกได้ว่าเป็นผลมาจาก การขยายตัวของการส่งออก การกระจายตลาด การแข่งขัน ผลจากส่วนประกอบของสินค้าและการส่งเสริมการส่งออก (อุดมศรี ชวานิสากุล, 2544 อ้างถึง Leamer and Stern, 1970)

ในการศึกษาวิเคราะห์ถึงการขยายตัวหรืออัตราการขยายตัวของการส่งออก สามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้ส่วนแบ่งการตลาดคงที่ (CMS) โดยพื้นฐานการวิเคราะห์ตั้งอยู่บนข้อสมมติทั่วไปที่ว่า การส่งออกสินค้านั้นใดชนิดหนึ่งจะถูกกำหนดโดยปัจจัย 2 ด้าน คือ อุปสงค์ และอุปทาน ซึ่งอุปสงค์ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของประเทศนำเข้าและอุปทานส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของประเทศส่งออก การส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่งอาจจะไม่สามารถขยายตัวได้รวดเร็วเท่ากับการขยายตัวของการส่งออกเฉลี่ยของโลก เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ

1. การส่งออกกระจุกตัวอยู่เฉพาะสินค้าที่ความต้องการมีอัตราการขยายตัวต่ำ

2. การส่งออกอาจมุ่งเน้นไปยังตลาดที่ชบเซาหรือมีการขยายตัวต่ำ

3. ประเทศที่ส่งออกอาจไม่สามารถ หรือไม่ต้องการที่จะแข่งขันกับผู้ผลิต หรือผู้ส่งออก จากประเทศอื่น

การวิเคราะห์ CMS มีหลักในการวิเคราะห์ คือ การพิจารณาถึงผลของการส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่งเมื่อสมมติว่าประเทศดังกล่าวสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดในตลาดโลกไว้เท่าเดิม ความแตกต่างระหว่างขนาดของการขยายตัวของส่งออกที่เป็นจริงกับขนาดการขยายตัวของการส่งออกในกรณีส่วนแบ่งตลาดของประเทศในตลาดที่กำหนดให้คงที่ สามารถแยกได้ว่าเป็นผลมาจากการแข่งขัน ผลจากส่วนประกอบของสินค้าและผลจากการกระจายตลาด การขยายตัวของการส่งออก

ที่มาของแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่โดยทั่วไปของประเทศผู้ส่งออกจะกำหนดได้ดังนี้คือ

$$S = q/Q \quad (1)$$

โดยกำหนดให้

$$Q = \text{การส่งออกหรือการค้าของโลก}$$

$$q = \text{มูลค่าการส่งออกของประเทศที่กำลังพิจารณา}$$

$$S = \text{ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศที่พิจารณา}$$

จาก (1) สามารถแสดงได้ว่า

$$q = SQ \quad (2)$$

และเมื่อทำการหา Total Differential จะได้

$$dq = SdQ + QdS \quad (3)$$

สมการ (3) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้าของประเทศหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยสองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์โลก โดยกำหนดให้ส่วนแบ่งตลาดของประเทศที่กำลังพิจารณาในการส่งออกให้มีค่าคงที่ (SdQ) อาจเรียกปัจจัยนี้ว่าผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก (World Growth Effect) ส่วนที่สองได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนการส่งออกของประเทศที่พิจารณา ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าความต้องการหรืออุปสงค์รวมของโลกต่อสินค้าที่พิจารณามีปริมาณหรือมูลค่าคงที่ (QdS) เรียกผลด้านนี้ว่า ผลทางด้านการแข่งขัน (Competitive or Share Effect) อาจกล่าวได้ว่าผลประการแรกส่วนใหญ่เป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลภายนอก ส่วนประการที่สองส่วนใหญ่เนื่องมาจากสภาพการณ์ภายในประเทศผู้ส่งออกเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในตลาดโลก ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นแบบจำลอง CMS อย่างง่าย ซึ่งในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องทำการเปรียบเทียบการส่งออกของสองช่วงเวลา ซึ่งเรียกว่าปีฐาน (Base Year) และปีสุดท้าย (Final Year) ในการคำนวณส่วนแบ่งการตลาดส่งออกและการส่งออกทั้งหมดของโลกอาจใช้โครงสร้างส่วนแบ่งตลาดส่งออกในปีฐาน และใช้การส่งออกทั้งหมดของโลกในปีสุดท้าย ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$dq^1 = S^0dQ + Q^1dS \quad (3.1)$$

หรืออาจใช้โครงสร้างส่วนแบ่งตลาดในปีสุดท้ายและใช้ปีฐานเป็นการส่งออกทั้งหมดของโลก ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$dq^{11} = S^1dQ + Q^0dS \quad (3.2)$$

ถ้ากำหนดให้ $S^1 = S^0 + dS$ จะได้

$$dq^{11} = (S^0 + dS)dQ + Q^0dS$$

ดังนั้นการส่งออกทั้งหมดของโลกและโครงสร้างส่วนแบ่งการตลาดของประเทศส่งออกในปีฐานสามารถสรุปได้ดังนี้

$$dq^{111} = S^0 dQ + Q^0 dS + dSdQ \quad (3.3)$$

สำหรับเทอมที่สาม ($dSdQ$) แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างส่วนแบ่งการตลาดของประเทศส่งออกและการส่งออกทั้งหมดของโลกในช่วงเวลาเดียวกันเรียกว่า ผลกระทบร่วม (Interaction Effect) ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับตัวของการส่งออกที่ถูกรบกวนหรือผิดทิศทาง นั่นคือประเทศผู้ส่งออกให้ความสำคัญต่อการส่งออกในประเทศผู้นำเข้าที่มีลักษณะตลาดและอัตราการขยายตัวของตลาดเป็นอย่างไร

สมการเอกลักษณ์ (3) สามารถเขียนได้เป็น

$$\Delta q_i = S_i \Delta Q_i + Q_i \Delta S_i \quad (4)$$

โดยกำหนดให้

$$i = \text{ประเทศผู้ส่งออก}$$

$$\Delta = \text{การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่อยู่หลังเครื่องหมายนี้}$$

การวิเคราะห์นี้เรียกว่า การวิเคราะห์แบบชั้นเดียว (One Level Analysis) ของแบบจำลอง CMS ซึ่งจะอธิบายว่าการขยายตัวของการส่งออกของประเทศ i เป็นผลมาจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก และส่วนที่เหลือเป็นผลจากการแข่งขัน

อาจกล่าวได้ว่าการส่งออกที่แท้จริงประกอบด้วยกลุ่มสินค้าที่แตกต่างกัน ดังนั้นถ้าสนใจเฉพาะสินค้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สมมติว่าเป็นสินค้า k จะสามารถเขียนสัญลักษณ์ (4) ได้ดังนี้

$$\Delta q_{ik} = S_{ik} \Delta Q_{ik} + Q_{ik} \Delta S_{ik} \quad (5)$$

โดยกำหนดให้

$$k = \text{ชนิดสินค้า}$$

ซึ่งสามารถหาผลรวมของสินค้าชนิดต่าง ๆ โดยใช้เครื่องหมายผลรวม (Summation: $\sum$) ซึ่งผลที่ได้จะเป็นสมการเอกลักษณ์ (Identity Equation) CMS ของการส่งออกรวมของประเทศ i เช่นเดียวกับที่แสดงไว้ในสมการเอกลักษณ์ (4) ดังนี้

$$\sum \Delta q_{ik} = \Delta q_i = \sum_k S_{ik} \Delta Q_{ik} + \sum_k Q_{ik} \Delta S_{ik}$$

และสามารถขยายได้เป็น

$$\Delta q_i = S_i \Delta Q_i + \left(\sum_k S_{ik} \Delta Q_{ik} - S_i \Delta Q_i \right) + \sum_k Q_{ik} \Delta S_{ik} \quad (6)$$

สมการเอกลักษณ์ (6) เรียกว่าการวิเคราะห์แบบสองชั้น (Two Level Analysis) ของแบบจำลอง CMS โดยการขยายตัวของการส่งออกของประเทศ i เป็นผลจากส่วนประกอบสามส่วน คือ เทอมแรก ($S_i \Delta Q_i$) เป็นผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก เทอมที่สองซึ่งเป็นเทอมใหม่ ($\sum_k S_{ik} \Delta Q_{ik} - S_i \Delta Q_i$) เป็นผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออกของประเทศ i ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของการส่งออกของประเทศ i ว่าการส่งออกสินค้ามีอัตราการขยายตัวของการส่งออกโดยเฉลี่ยของโลกมากน้อยเพียงใด ผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออกจะเป็นบวกถ้าการส่งออกของประเทศ i ประกอบด้วยสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของการส่งออกรวมของโลกเป็นส่วนใหญ่ และจะเป็นลบถ้าสินค้าส่วนใหญ่ที่ประเทศ i ส่งออกมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของการส่งออกรวมของโลก เทอมที่สามเป็นผลเนื่องมาจากการแข่งขัน

นอกจากนี้การส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ มีอัตราการขยายตัวแตกต่างกัน ดังนั้นการมุ่งเน้นการส่งออกไปยังประเทศหรือตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูงหรือต่ำ ย่อมมีผลต่อการขยายตัวของการส่งออกรวมของประเทศ i ที่กำลังพิจารณา ด้วยเหตุนี้จึงควรรวมเอาปัจจัยด้านการกระจายตลาดเข้ามาพิจารณาด้วยในสมการเอกลักษณ์ CMS โดยขยายสมการเอกลักษณ์ (4) ซึ่งพิจารณาทั้งกรณีสินค้า k และตลาด j และสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\Delta q_{ijk} = S_{ijk} \Delta Q_{ijk} + Q_{ijk} \Delta S_{ijk} \quad (7)$$

จากสมการเอกลักษณ์ (7) เราสามารถแสดงผลรวมหรือการส่งออกรวมที่เพิ่มขึ้นของประเทศ i ได้เป็น

$$\begin{aligned}
\Delta q_i &= \sum_j \sum_k S_{ijk} \Delta Q_{ijk} + \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta S_{ijk} \\
&= S_i \Delta Q_i + (\sum_k S_{ik} \Delta Q_{ik} - S_i \Delta Q_i) \\
&\quad + (\sum_j \sum_k S_{ijk} \Delta Q_{ijk} - \sum_k S_{ik} \Delta Q_{ik}) + \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta S_{ijk}
\end{aligned} \tag{8}$$

สมการเอกลักษณ์ (8) เรียกว่าการวิเคราะห์แบบสามชั้น (Three Level Analysis) ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์แบบสองชั้นในสมการเอกลักษณ์ (6) ตรงที่สมการเอกลักษณ์ (8) มีเทอมใหม่คือ ผลจากการกระจายตลาด ($\sum_j \sum_k S_{ijk} \Delta Q_{ijk} - \sum_k S_{ik} \Delta Q_{ik}$) ซึ่งอธิบายได้เช่นเดียวกับผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออกก็จะมีค่าเป็นบวกถ้าประเทศ i ส่งออกสินค้าของตนส่วนใหญ่ไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูง และจะเป็นลบถ้าส่งออกไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวต่ำ

หากเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสามชั้น โดยกำหนดปีฐานและปีสุดท้ายนั้นคือ ใช้ทั้งโครงสร้างส่วนแบ่งตลาดส่งออกและการส่งออกรวมในปีฐาน ในแบบจำลอง CMS อาจเพิ่มปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกอีกปัจจัยหนึ่งคือ ผลกระทบร่วมหรือผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ซึ่งสมการเอกลักษณ์ของแบบจำลอง CMS ที่ได้จะแสดงถึงผลการอธิบายการขยายตัวของการส่งออกที่คล้ายกับสมการ (3.3) และนำมาขยายได้สมการเอกลักษณ์ดังนี้

$$\begin{aligned}
\Delta q_i &= S^o \Delta Q_i + (\sum_k S_{ik}^o \Delta Q_{ik} - S_i^o \Delta Q_i) \\
&\quad + (\sum_j \sum_k S_{ijk}^o \Delta Q_{ijk} - S_{ik}^o \Delta Q_{ik}) \\
&\quad + \sum_j \sum_k Q_{ijk}^o \Delta S_{ijk} + \sum_j \sum_k Q_{ijk} \Delta S_{ijk}
\end{aligned} \tag{9}$$

สมการเอกลักษณ์ (9) เรียกว่าการวิเคราะห์แบบสี่ชั้น (Four Level Analysis) ซึ่งการส่งออกของประเทศ i ที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น

1. ผลจากการขยายตัวทางการค้ารวมโดยทั่วไปของโลก (World Growth Effect) คือ $S^o \Delta Q_i$ เป็นการแสดงถึงแนวโน้มการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งวัดจากการขยายตัวของการนำเข้ารวมของประเทศนั้น ซึ่งถ้าการส่งออกสินค้ารวมของประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่นขยายตัวในอัตราเดียวกันกับการขยายตัวของการนำเข้ารวมของประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่พิจารณา ส่วนแบ่งตลาดของประเทศไทยในประเทศเหล่านั้นจะคงที่

2. ผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออก (Commodity Compositional Effect) คือ $(\sum_k S_{ik}^o \Delta Q_{ik} - S_i^o \Delta Q_i)$ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของการส่งออกของประเทศ i ว่าการส่งออกสินค้ามีอัตราการขยายตัวของการส่งออกโลกโดยเฉลี่ยของโลกมากน้อยเพียงใด ผลจากส่วนประกอบของสินค้าส่งออกจะเป็นบวกถ้าการส่งออกของประเทศ i ประกอบด้วยสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของการส่งออกรวมของโลกเป็นส่วนใหญ่ และจะเป็นลบถ้าสินค้าส่วนใหญ่ของประเทศ i ส่งออกมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของการส่งออกรวมของโลก

3. ผลจากการกระจายตลาด (Market Distribution Effect) คือ $(\sum_j \sum_k S_{ijk}^o \Delta Q_{ijk} - \sum_k S_{ik}^o \Delta Q_{ik})$ ผลนี้จะมีค่าเป็นบวกถ้าประเทศ i ส่งออกสินค้าของตนส่วนใหญ่ไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูง และจะเป็นลบถ้าส่งออกไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวต่ำ

4. ผลจากการแข่งขันอย่างแท้จริง (Pure Competitiveness or Share Effect) คือ $\sum_j \sum_k Q_{ijk}^o \Delta S_{ijk}$ แสดงถึงผลความแตกต่างระหว่างอัตราการขยายการส่งออกจริงกับอัตราการขยายการส่งออกที่เพียงพอเพื่อให้ประเทศไทยสามารถรักษาส่วนแบ่งในประเทศคู่ค้าที่สำคัญไว้เท่าเดิมในแต่ละสินค้าได้ ผลต่างนี้ทำให้ส่วนแบ่งตลาดในประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่กล่าวถึงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งจะสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญในประเทศคู่ค้าที่สำคัญดังกล่าว

5. ผลกระทบร่วม (Interaction Effect) คือ $\sum_j \sum_k Q_{ijk}^o \Delta S_{ijk}$ เป็นผลเนื่องมาจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง โดยจะแสดงให้เห็นว่าประเทศ i ขยายการส่งออกในตลาดที่ถูกต้องหรือไม่ ผลนี้จะมีค่าเป็นบวกถ้าประเทศ i เพิ่มการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัวหรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว และมีค่าเป็นลบถ้าประเทศ i เพิ่มการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัวหรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัว

ประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อใช้การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่

1. ทำให้ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่พิจารณาในตลาดที่เป็นตลาดเป้าหมายว่ามีความสามารถในการแข่งขันเพียงไร
2. ทำให้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงของการขยายตัวของการส่งออกของสินค้าเป็นผลมาจากปัจจัยใด
3. ทำให้ทราบว่าแนวทางในการวางแผนนโยบายที่กำหนดไว้เดิมถูกหรือผิดทิศทางและควรแก้ไขหรือปรับปรุงอย่างไร
4. ทำให้ทราบถึงลักษณะของตลาดนำเข้าในประเทศที่พิจารณาส่งสินค้าออกไปขายว่าลักษณะของตลาดนำเข้า มีลักษณะที่ซบเซาเป็นตลาดที่มีอัตราการขยายตัวต่ำ หรือเป็นตลาดนำเข้าที่มีอัตราการขยายตัวสูง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิสระพล คันสร (2534) ทำการวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกของไทยไปสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาถึงโครงสร้างทางการผลิตและการส่งออกสินค้าไทยไปสหรัฐอเมริกา ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยที่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาเทียบกับประเทศผู้ส่งออกอื่นๆ และได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการขยายการส่งออกสินค้าไทยไปสหรัฐอเมริกา รวมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไขหรือปรับปรุงการส่งออกสินค้าไทยเพื่อให้เกิดการพัฒนาการส่งออกสินค้าไทยให้มีความสามารถสูงขึ้น โดยทำการศึกษาสินค้าส่งออกที่สำคัญ 26 ชนิด โดยอาศัยข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วงปีพ.ศ. 2523-2531 ผลการศึกษาพบว่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นหลายชนิดจากเดิมที่มีอยู่เพียงไม่กี่ชนิดในด้านปัญหาด้านการกีดกันทางการค้านั้น ไม่มีผลกระทบต่อส่งออกไทยไปยังสหรัฐอเมริกามากนัก ทั้งนี้เนื่องจากไทยมีความสามารถทางการปรับตัวเมื่อเผชิญปัญหาได้อย่างรวดเร็ว แต่ในอนาคตปัญหาการกีดกันทางการค้าของสหรัฐอเมริกาจะขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้น ในการวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกสินค้าไทยไปสหรัฐอเมริกาโดยใช้แนวคิดส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share) ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage) และส่วนแบ่งตลาด (Market Share) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ส่งออกอื่นๆ ในการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ พบว่าการส่งออกสินค้าไทยไปสหรัฐอเมริกาทั้งหมด 26 ชนิด มีการขยายตัวส่งออกเพิ่มขึ้น 24 ชนิด และลดลง 2 ชนิด ในการศึกษาวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ พบว่าสินค้าไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ 25 ชนิด โดยสินค้า 14 ชนิด มีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้นและสินค้า 11 ชนิด มีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบลดลง ในการพิจารณาค่าส่วนแบ่งการตลาดพบว่าสินค้า 22 ชนิด มีแนวโน้มส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น ซึ่งสรุปได้ว่าสินค้าส่วนใหญ่มีความสามารถในการแข่งขันดีขึ้น และสามารถแข่งขันได้ดีกับประเทศกลุ่มอาเซียนด้วยกัน

ชูชาติ เผ่าหนอง (2536) ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งออกสินค้าของไทยและยุโรปตะวันออกไปยังประชาคมยุโรป โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยกับยุโรปตะวันออกที่ส่งไปยังประชาคมยุโรป จากนั้นได้ศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการ

ผลิตสินค้าของไทยที่ส่งออกไปยังประชาคมยุโรป ศึกษาถึงลักษณะการแข่งขันในการครองตลาดประชาคมยุโรประหว่างไทยกับยุโรปตะวันออก ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกของไทย เมื่อสินค้าจากยุโรปตะวันออกเข้าไปมีบทบาทในตลาดประชาคมยุโรปมากขึ้นเพื่อหาแนวทางในการดำเนินนโยบายการค้าที่เหมาะสมสำหรับการส่งออกสินค้าไทยไปยังตลาดประชาคมยุโรป โดยศึกษาข้อมูลการนำเข้าสินค้า 15 ชนิด ของประชาคมยุโรปทั้งจากประเทศไทยและยุโรปตะวันออกเป็นรายปีในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2533 ที่ทำการรวบรวมจากหนังสือสถิติของประชาคมยุโรป (Eurostat) เป็นส่วนใหญ่ โดยสินค้าที่เลือกมาทำการศึกษาเป็นสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังประชาคมยุโรปที่มีมูลค่ามากที่สุด 15 อันดับแรก หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นสินค้าที่พึ่งพิงตลาดประชาคมยุโรปโดยชนิดของสินค้าจะแบ่งตามหลักการจำแนกพิภคอุตสาหกรรมระบบใหม่

จากการศึกษาข้างต้นพบว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยในส่วนที่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นมากกว่าสินค้าเกษตร อย่างไรก็ตามการส่งสินค้าออกไปยังตลาดประชาคมยุโรปของไทยอาจต้องประสบกับการแข่งขันของสินค้าจากประเทศในยุโรปตะวันออก เนื่องจากยุโรปตะวันออกมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เป็นภาคอุตสาหกรรมที่ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูงเช่นเดียวกับการส่งออกของไทย และจะมีความได้เปรียบในด้านค่าจ้างแรงงานที่ถูกกว่า และทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า สินค้าประเภทสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์จากพลาสติก เฟอร์นิเจอร์และเครื่องประดับ และผลิตภัณฑ์จากไม้ เป็นสินค้าที่ยุโรปตะวันออกได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตมากกว่าไทย และมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นในขณะที่ไทยแข่งขันได้ลดลง ส่วนสินค้าเกษตรซึ่งได้แก่ เนื้อสัตว์บรรจุกระป๋อง ยางและผลิตภัณฑ์จากยาง สัตว์น้ำแช่แข็งของไทย แม้จะมีผลการแข่งขันลดลงแต่สินค้านี้ของไทยยังมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบอยู่ สำหรับสินค้าอื่นๆ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน รองเท้า ส่วนประกอบเครื่องจักรกลไทยได้เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบับยุโรปตะวันออกบางประเทศ แต่สินค้าประเภทผักและพืชมีหัว ผักและผลไม้กระป๋อง อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์จากหนัง และของเล่นซึ่งไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตมากกว่ายุโรปตะวันออกจะไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

ฐะปะณี มะลิซ้อน (2539) ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย โดยศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด และวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งสำคัญ ได้แก่ เวียดนาม เอกวาดอร์ อินเดีย อินโดนีเซีย เม็กซิโก และจีน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในสามช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2525 - 2529, 2530 - 2534 และ 2535 - 2536 พบว่าทุกประเทศมีความ

ได้เปรียบเทียบเปรียบเทียบที่ปรากฏ สำหรับประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่มีอัตราการเพิ่มที่ลดลงเช่นเดียวกับเวียดนาม เอกวาดอร์ และอินเดียนะที่อินโดนีเซีย และจีนมีความได้เปรียบดังกล่าวลดลง ในการใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่เพื่อการศึกษาการขยายตัวของการส่งออกคู่แข่งอื่นคู่แข่งของประเทศไทย ในช่วงเวลาเดียวกันที่ศึกษาความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ พบว่ามูลค่าการส่งออกระหว่าง 2 ช่วงเวลาแรกเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการแข่งขันที่แท้จริง รongลงไปเป็นผลด้านทิศทางการส่งออกและผลจากอัตราการขยายตัวของตลาดโลกตามลำดับ แต่ลดลงเล็กน้อยจากผลการกระจายตลาดเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออก 2 ปีหลังพบว่าเพิ่มขึ้นเช่นกันจากผลการแข่งขันที่แท้จริง รongลงไปเป็นผลจากอัตราการขยายตัวของตลาดโลก และผลด้านทิศทางการส่งออกตามลำดับ และมูลค่าลดลงเล็กน้อยจากผลของการกระจายตลาด ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เพื่อการนำเข้าคู่แข่งของไทยในญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ระหว่างปี 2523 - 2534, 2509 - 2537 และ 2517-2537 ตามลำดับ ปรากฏว่าตัวแปรรายได้ประชาชาติต่อหัวของแต่ละประเทศ และราคาส่งออกสินค้าชนิดนี้ของไทยไปยังประเทศดังกล่าวเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดอุปสงค์เพื่อการนำเข้าดังกล่าว โดยค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ประชาชาติต่อหัวของประเทศดังกล่าวเท่ากับ 7.1836, 7.0844 และ 5.0065 ตามลำดับ และค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาส่งออกของไทยของประเทศข้างต้นเท่ากับ -2.3662, - 0.8361 และ -1.7393 ตามลำดับ

รววิทย์ พรพิมลมิตร (2541) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของการส่งออกกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษากลุ่มประเทศอาเซียน ในรูปแบบของสมการการผลิตเพื่อพิจารณาผลจากการใช้นโยบายส่งเสริมการส่งออกที่พยายามผลักดันให้เกิดการขยายการส่งออก และพิจารณาผลกระทบจากการขยายการส่งออกที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของการส่งออกกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลกัน โดยพิจารณาในระดับภาคแบ่งออกเป็นภาครวม ภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม จากประเทศตัวอย่าง 5 ประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ในช่วงระหว่างปี 2516 ถึง 2536 และมีการศึกษาในรายอุตสาหกรรมซึ่งเลือกจากอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกต่อมูลค่าการส่งออกรวมอยู่ในสัดส่วนที่สูงซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณาถึงการพึ่งพิงวัตถุดิบและสินค้านำเข้าจากต่างประเทศและความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็นเหตุเป็นผลกันระหว่างอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาครวมและในภาคอุตสาหกรรมกับอัตราการขยายตัวของการส่งออกสินค้าทั้งสองอุตสาหกรรม ผลการวิเคราะห์ในระดับภาคจากการผลิตพบว่าการเจริญเติบโตของการส่งออก ให้ผลที่สนับสนุนต่อการ

เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวมในประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย การเจริญเติบโตของการส่งออกมีผลสนับสนุนต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาคเกษตรของฟิลิปปินส์และการเจริญเติบโตของการส่งออกมีผลสนับสนุนต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมในประเทศฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ ปัจจัยการผลิตที่สำคัญรองลงมาคือแรงงานและทุน

อาภรณ์ ชัยกุลเสรีวัฒน์ (2544) ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ไทย โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) และต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost: DRC) ช่วยวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน โดยผลการศึกษาจาก RCA ช่วงระหว่างปี 2534 -2540 พบว่า ค่า RCA ของอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ไทยในปี 2534 น้อยกว่า 1 หลังจากนั้น ค่า RCA มีค่ามากกว่า 1 โดยตลอด แสดงให้เห็นว่าไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ ส่วนค่า DRC ของอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ไทยที่คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ประกอบกับข้อมูลทฤษฎีอื่น ๆ พบว่า ในปี 2542 ค่า DRC ของอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ไทยมีค่าเท่ากับ 28.03 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ส่วนค่า shadow exchange rate: SER ที่คำนวณโดยวิธีของ Balassa ในปี 2542 มีค่าเท่ากับ 37.13 และ 39.35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ค่า DRC ของอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ไทยน้อยกว่า SER แสดงว่าอุตสาหกรรมนี้มีต้นทุนจากการใช้ทรัพยากรภายในประเทศต่ำกว่าเงินตราต่างประเทศที่ได้จากการส่งออก จึงอาจกล่าวได้ว่า ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ ซึ่งสอดคล้องกับผลของ RCA และในการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกนั้นพบปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ 1) ขนาดตลาดที่ใหญ่ทำให้มีการประหยัดต่อขนาด 2) การสนับสนุนและคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศของรัฐบาลและ 3) ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจากบริษัทแม่

สุกัญญา อินทโชติ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อการส่งออกสิ่งทอของไทยไปประเทศอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาระสำคัญของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนรวมถึงลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย และผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่อการส่งออกสิ่งทอไทยไปประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยทำการศึกษาผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่อการส่งออกสิ่งทอไทยไปยังประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศมาเลเซียเกิดการหันเหทิศทางการค้าขึ้นในสินค้าเส้นด้าย ผ้าฝ้าย และ

เสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่ม โดยการส่งออกสินค้าเส้นด้าย ผ้าฝ้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทยมีผลกระทบในทางบวก ส่วนการส่งออกของประเทศอินโดนีเซีย สินค้าเส้นด้ายมีผลกระทบในทางบวก ผ้าฝ้ายและเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มมีผลกระทบในทางลบ ประเทศฟิลิปปินส์เกิดการหันเหทิศทางการค้าขึ้นในสินค้าเส้นด้าย ผ้าฝ้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่ม โดยการส่งออกสินค้าเส้นด้าย ผ้าฝ้าย เสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทยมีผลกระทบในทางบวก ส่วนการส่งออกสินค้าของประเทศอินโดนีเซีย สินค้า ผ้าฝ้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มมีผลกระทบในทางบวก เส้นด้ายมีผลกระทบในทางลบ ประเทศสิงคโปร์เกิดการหันเหทิศทางการค้าขึ้นในสินค้าเส้นด้าย ส่วนสินค้าผ้าฝ้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มนั้นเกิดการสร้างปริมาณการค้าขึ้น โดยการส่งออกสินค้าเส้นด้ายและเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทยมีผลกระทบในทางบวก ผ้าฝ้ายมีผลกระทบในทางลบ ส่วนการส่งออกสินค้าเส้นด้าย ผ้าฝ้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทยอินโดนีเซีย นั้น สินค้าเส้นด้าย เสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่มมีผลกระทบในทางบวก ผ้าฝ้ายมีผลกระทบในทางลบ จากผลดังกล่าวนี้ในการเจรจาเกี่ยวกับข้อตกลงอาเซียน ประเทศไทยจึงควรพิจารณาปรับลดอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบในการผลิตสิ่งทอ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตสิ่งทอในไทยลดลงและสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งในอาเซียนได้

นิษรา เข้มทอง (2552) ทำการศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ต่ออุตสาหกรรมเหล็กแผ่นรีดร้อนของประเทศไทย กรณีศึกษา บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน) (SSI) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากความตกลง JTEPA ที่มีต่ออุตสาหกรรมเหล็กแผ่นรีดร้อนของประเทศไทย และต่อบริษัท SSI เพื่อวางแผนทางการปรับตัวเพื่อคงไว้ซึ่งความได้เปรียบเชิงแข่งขัน โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1) การวิเคราะห์โครงสร้างตลาดด้วยดัชนีเฮิร์ชเฟินดัล (HHI) เพื่อวัดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมและ 2) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของตลาดเพื่อประเมินความได้เปรียบเชิงแข่งขันในระดับอุตสาหกรรมและในระดับบริษัทผ่านการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของบริษัท SSI ด้วยมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (EVA) ทั้งในสภาพก่อนและหลังมีความตกลง JTEPA ผลการศึกษาพบว่าประเทศไทยขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะสินค้าเหล็ก ซึ่งสอดคล้องกับโครงการที่นักลงทุนญี่ปุ่นขอรับการส่งเสริมมากที่สุด และรัฐบาลพยายามผลักดันอุตสาหกรรมยานยนต์สู่ตลาดโลก ทำให้เหล็กแผ่นรีดร้อนถูกนำมาพิจารณาอัตราภาษีนำเข้าระหว่างกันภายใต้ความตกลง JTEPA ผลการศึกษาระดับอุตสาหกรรมพบว่า อุตสาหกรรมเหล็กรีดร้อนของไทยก่อนและหลังมีความตกลง JTEPA มีโครงสร้างตลาดอยู่ในตลาดแข่งขันแบบผู้ขายน้อยรายและไม่มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงไปเป็นโครงสร้างตลาดแบบอื่น โดยมีบริษัท SSI เป็นผู้ผลิตรายใหญ่และเมื่อศึกษาความได้เปรียบ

เชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมเหล็กแผ่นรีดร้อนตามปัจจัยระบบเพชร พบว่า อุตสาหกรรมเหล็กของไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันน้อยกว่าของญี่ปุ่น ผู้ผลิตญี่ปุ่นจึงสามารถผลิตสินค้ามีคุณภาพสูงกว่า แต่ราคาต่ำกว่าเข้ามาแข่งขันในตลาดได้ ดังนั้น อุตสาหกรรมเหล็กแผ่นรีดร้อนของไทยจึงสูญเสียความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ผลการศึกษาในระดับบริษัทพบว่าค่า EVA ของบริษัท SSI ก่อนและหลังมีความตกลง JTEPA มีค่าติดลบและมีแนวโน้มติดลบลดลง แสดงว่าบริษัทขาดทุนในเชิงเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากกำไรสุทธิจากการดำเนินงานหลังหักภาษี (NOPAT) สามารถชดเชยต้นทุนเงินทุนในการดำเนินงานได้เพียงบางส่วน (Capital Charge) แม้ว่าสามารถชดเชยได้เพิ่มขึ้นแต่ยังไม่ได้ทั้งหมด เพราะแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากผู้ถือหุ้นซึ่งได้รับอิทธิพลในเชิงลบจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นบริษัท SSI จึงไม่สูญเสียความได้เปรียบเชิงแข่งขันหลังมีความตกลงเกิดขึ้น

จากการตรวจเอกสารต่างๆ ข้างต้นทำให้ทราบว่าการศึกษาถึงผลกระทบจากเขตการค้าเสรีที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าต่างๆ สามารถกระทำได้หลายวิธี โดยการศึกษาของอิสระพล คันศร (2534) และชูชาติ เผ่าหนอง (2536) ใช้แนวคิดดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage) ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share) และส่วนแบ่งตลาด (Market Share) แต่ในการศึกษาของอารมณ์ ชัยกุลเสรีวัฒน์ (2544) ได้มีการใช้ทฤษฎีต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost: DRC) เพิ่มเติมเพื่อนำค่า DRC มาเปรียบเทียบกับค่า SER หากค่า DRC น้อยกว่า SER แสดงว่าอุตสาหกรรมนั้นมีต้นทุนจากการใช้ทรัพยากรภายในประเทศต่ำกว่าเงินตราต่างประเทศที่ได้จากการส่งออก จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศผู้ส่งออกมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในอุตสาหกรรมนั้นๆ และนำผลมาพิจารณาควบคู่กับดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเพื่อให้ผลการวิจัยถูกต้องมากขึ้น ส่วนฐะปะณี มะลิซ้อน (2539) ได้ทำการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏเช่นกัน แต่ศึกษาแตกต่างจากการศึกษาของชูชาติ, อารมณ์ และอิสระพล ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือระหว่างปี 2523 - 2534, 2509 - 2537 และ 2517 - 2537 เท่านั้น และใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ในการศึกษาการขยายตัวของส่งออกเพื่อให้ข้อมูล สำหรับความสำคัญของการส่งออกที่มีผลการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น การศึกษาของวรวิทย์ พรพิมลมิตร (2541) ทำให้ทราบว่าผลการเจริญเติบโตของการส่งออกมีผลสนับสนุนต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และสุกัญญา อินทโชติ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนแต่มุ่งศึกษาเฉพาะผลกระทบต่อส่งออกสิ่งทอของไทยเท่านั้น โดยใช้ทฤษฎีปริมาณการหันเหทิศทางการค้า และนิษรา เข้มทอง (2552) ทำการศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ

ไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) แต่มุ่งศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็กแผ่นรีดร้อน โดยไม่ได้พิจารณาถึงสินค้าประเภทอื่นๆที่ไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น สำหรับการศึกษานี้จะทำการศึกษาถึงผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ที่มีผลต่อการส่งออกของประเทศไทย และจะพิจารณาสินค้าโดยรวมที่ไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิสระพล, ชูชาติ และฐะปะนีย์ แต่จะมีส่วนที่เพิ่มเติมคือการนำแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share) มาพิจารณาเพื่อให้ทราบถึงอัตราการขยายตัวของการส่งออกของประเทศไทยซึ่งสามารถนำมาพิจารณาควบคู่ไปกับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ข้อมูลที่นำมาศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลรายปีตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ถึง 2553

วิธีการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งข้อมูลแต่ละส่วนได้จากวิธีการรวบรวม ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพทั่วไปและหลักเกณฑ์ข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งออกของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารที่จัดทำโดยกรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งบทความ วารสาร และเอกสารวิชาการต่างๆ
2. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ที่มีต่อการส่งออกของประเทศไทย เช่น สถิติการค้าระหว่างประเทศ ปริมาณและมูลค่าการส่งออก ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจของประเทศไทย รวบรวมข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย กรมศุลกากร กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ รวมถึงกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิเช่นกัน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปและลักษณะข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งออกของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยอาศัยตารางข้อมูลประกอบ อาทิ ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น มาตรการทางการค้าตามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น เป็นต้น โดยจะพิจารณาถึงประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ ลักษณะข้อบังคับและการดำเนินการตามสาระสำคัญของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น รวมถึงรายการประเภทสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่มีต่อการส่งออกโดยรวมของประเทศไทย

เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ที่มีต่อการส่งออกของประเทศไทย โดยจะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) เพื่อเป็นการเปรียบเทียบดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งระหว่างประเทศที่ทำการส่งออกสินค้าด้วยกัน โดยผลที่ปรากฏสามารถอธิบายและตีความได้ดังนี้

$$RCA_{ikw} = (X_{ikw} / X_{iw}) / (X_{wk} / X_w)$$

โดยที่

RCA_{ikw} หมายถึง ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสินค้า k ของประเทศ i ที่มีต่อประเทศ w

X_{ikw} หมายถึง มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ไปยังประเทศ w

X_{iw} หมายถึง มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i ไปยังประเทศ w

X_{wk} หมายถึง มูลค่าการนำเข้าสินค้า k ของประเทศ w

X_w หมายถึง มูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของประเทศ w

ถ้าค่า $RCA_{ikw} > 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i สูงกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในสถานะที่ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งสินค้า k

ถ้าค่า $RCA_{ikw} < 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในสถานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งสินค้า k

ถ้าค่า $RCA_{ikw} = 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i มีค่าเท่ากับสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก

การวัดความสามารถในการแข่งขันโดย RCA นับเป็นการวัดที่ทำได้ง่ายและสามารถแสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าได้ในระดับหนึ่ง โดยอาศัยหลักการที่ว่าถ้าประเทศใดสามารถผลิตสินค้าได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ประเทศนั้นก็ควรจะส่งออกสินค้านั้นๆ ในสัดส่วนเฉลี่ยของโลก ถ้า RCA ของสินค้าใดที่มากกว่า 1 ย่อมหมายถึงว่า ประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้านั้นๆ หากเรานำตัวเลขของประเทศนั้นไปเปรียบเทียบกับค่า RCA ของประเทศคู่แข่งก็จะสามารถรู้ถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตภายในประเทศเปรียบเทียบกับผู้ผลิตในประเทศคู่แข่งได้

2. การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share: CMS) การนำส่วนแบ่งตลาดคงที่มาช่วยในการวิเคราะห์เนื่องจากข้อจำกัดของค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่า การเปลี่ยนแปลงค่า RCA นั้นเนื่องมาจากปัจจัยใด จึงนำการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) มาประยุกต์ใช้ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของสินค้าที่ศึกษาว่ามาจากผลของปัจจัยต่างๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์เป็นรายชนิดสินค้าและรายประเทศ ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นจึงประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ผลจากการขยายตัวของการนำเข้าของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น, ผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง และผลกระทบร่วมจากการปรับตัวการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

$$X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0 = [G_{jk} X_{ijk}^0 - X_{ijk}^0] + [G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0] + \{(X_{ijk}^1 - G_{jk} X_{ijk}^0) - (G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0)\}$$

โดยที่

X = มูลค่าการนำเข้าสินค้า

i = ประเทศผู้ส่งออก คือ ประเทศไทย

j = ประเทศผู้นำเข้า ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น

k = สินค้าที่ทำการศึกษา ได้แก่ สินค้าที่ไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรก

0 = ช่วงปีฐาน (ช่วงปี พ.ศ. 2548-2550)

1 = ช่วงปีสุดท้าย (ช่วงปี พ.ศ. 2551-2553)

G_{jk} = สัดส่วนการนำเข้าสินค้า k ของประเทศ j ในปีสุดท้ายต่อการนำเข้าในปีฐาน

$$= \left\{ \frac{\sum X_{ijk}^1}{\sum X_{ijk}^0} \right\}$$

G_{jk}^* = ส่วนกลับของ G_{jk}

$$= \left\{ \frac{\sum X_{ijk}^0}{\sum X_{ijk}^1} \right\}$$

จากสมการ CMS อธิบายได้ว่า

$X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0$ คือ การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าสินค้า k ของประเทศผู้นำเข้า j จาก

ประเทศไทยจากช่วงเวลา $t=0$ ไปสู่ช่วงเวลา $t=1$

$[G_{jk} X_{ijk}^0 - X_{ijk}^0]$ คือ ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการนำเข้าสินค้า k ของประเทศผู้นำเข้า j จากประเทศไทยจากช่วงเวลา $t=0$ ไปสู่ช่วงเวลา $t=1$ เนื่องมาจากการขยายตัวของการนำเข้าของประเทศผู้นำเข้า

$[G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0]$ คือ ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการนำเข้าสินค้า k ของประเทศผู้นำเข้า j จากประเทศไทยจากช่วงเวลา $t=0$ ไปสู่ช่วงเวลา $t=1$ เนื่องมาจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง (Pure Competitiveness Effect)

ถ้าผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงมีค่าเป็นบวก หมายถึง ส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวมีค่าเพิ่มขึ้น

ถ้าผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงมีค่าเป็นลบ หมายถึง ส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวมีค่าลดลง หรือชี้ให้เห็นว่าการส่งออกเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

$\{(X_{ijk}^1 - G_{jk} X_{ijk}^0) - (G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0)\}$ คือ ผลกระทบร่วมหรือผลจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง

ถ้าผลกระทบร่วมมีค่าเป็นบวก หมายถึง ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัวหรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว แสดงถึงการส่งเสริมการส่งออกกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว

ถ้าผลกระทบร่วมมีค่าเป็นลบ หมายถึง ประเทศไทยอาจใช้ความพยายามขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัวหรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัวซึ่งเป็นการขยายการส่งออกที่ผิดทิศทาง

บทที่ 3

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นและความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่าง ประเทศไทยและญี่ปุ่น

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ตลอดจนมาตรการและเงื่อนไขต่าง ๆ ของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น ดังนั้นการศึกษาในบทนี้จึงสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. สาระสำคัญของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นซึ่งประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง เป้าหมายหลัก รวมถึงหลักการและการดำเนินการของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น
2. ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นและผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศไทย

สาระสำคัญของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น

ประวัติความเป็นมา

ในระหว่างการประชุม Boao Forum for Asia ณ มณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2545 นายกรัฐมนตรีไทยและญี่ปุ่นได้หารือและเห็นควรมีการจัดตั้งคณะทำงานร่วม เพื่อศึกษาการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น เพื่อผลักดันความร่วมมือที่ครอบคลุมรอบด้าน ทั้งด้านการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการจัดทำความตกลงการค้าเสรี โดยให้ยึดรูปแบบความตกลง Japan-Singapore for a New-Age Economic Partnership Agreement (JSEPA) เป็นตัวอย่างในการทำความตกลงไทย - ญี่ปุ่น และต่อมา ในวันที่ 11 ธันวาคม 2546 ผู้นำทั้งสองได้หารือระดับทวิภาคีและเห็นชอบให้เริ่มการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพื่อจัดทำความตกลง JTEPA โดยให้เริ่มการประชุมเจรจาครั้งแรกที่ประเทศไทย ในต้นปี พ.ศ.2547

วัตถุประสงค์

1. เปิดเสรีและอำนวยความสะดวกแก่การค้าสินค้าและบริการระหว่างคู่ภาคีและส่งเสริมการค้าไร้กระดาษระหว่างคู่ภาคี
2. อำนวยความสะดวกแก่การยอมรับร่วมกันซึ่งผลของขั้นตอนการตรวจสอบสำหรับผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการ
3. สนับสนุนและส่งเสริมการลงทุน ตลอดจนให้ความมั่นใจว่ามีการให้ความคุ้มครองสำหรับการลงทุนและกิจกรรมการลงทุนในคู่ภาคี
4. อำนวยความสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา
5. ให้ความมั่นใจว่ามีการสร้างเสริมการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพและไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างคู่ภาคี
6. สร้างเสริมความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของคู่ภาคีในด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ
7. ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมและเสรีโดยกำจัดกิจกรรมที่ต่อต้านการแข่งขัน และร่วมมือกันในด้านดังกล่าว
8. จัดตั้งกรอบสำหรับความร่วมมือทวิภาคีต่อไป
9. ส่งเสริมความโปร่งใสในการใช้บังคับกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ครอบคลุมโดยความตกลงฉบับนี้

หลักการและการดำเนินการของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ได้ส่งผลบังคับใช้ครอบคลุมในสาขาต่าง ๆ อันได้แก่

1. เกษตรกรรม ป่าไม้และประมง
2. การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
3. การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ
4. การบริการทางการเงิน
5. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
6. วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม
7. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
8. การท่องเที่ยว
9. การส่งเสริมการค้าและการลงทุน

โครงการความร่วมมือที่สำคัญในกรอบ JTEPA รวม 8 โครงการ ได้แก่

1. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น
2. ความร่วมมือเพื่อสนับสนุน โครงการครัวไทยสู่โลก
3. ความร่วมมือเรื่องสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
4. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจสร้างมูลค่า (Value-creation Economy)

5. ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมเหล็ก
6. ความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์
7. ความร่วมมือเรื่องการประหยัดพลังงาน
8. ความร่วมมือการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

ตัวอย่างโครงการต่างๆ เช่น โครงการความร่วมมือเพื่อสนับสนุนโครงการครัวไทยสู่โลก โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการเศรษฐกิจสร้างมูลค่า โครงการหุ้นส่วนภาครัฐและเอกชน โครงการอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โครงการอุตสาหกรรมเหล็ก และโครงการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมยานยนต์ ฯลฯ

การลดหย่อนภาษีของทั้งสองประเทศ มีดังนี้

ผลจากความตกลงนี้ ญี่ปุ่น ได้ให้สิทธิพิเศษฯ แก่สินค้าของไทยรวม 8,612 รายการ และไทย ได้ให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าของญี่ปุ่นรวม 5,495 รายการ ดังนี้

ประเทศญี่ปุ่น

1. ลดเป็น 0 ทันที จำนวน 7,473 รายการ
2. ลดเป็น 0 ภายใน 3-5 ปี (พ.ศ. 2553-2555) จำนวน 91 รายการ
3. ลดเป็น 0 ภายใน 7-15 ปี (พ.ศ. 2557-2565) จำนวน 634 รายการ
4. ลดภาษีไม่เหลือ 0 และสินค้าโควตา รวมถึงเจรจาใหม่ จำนวน 414 รายการ

ประเทศไทย

1. ลดเป็น 0 ทันที จำนวน 2,470 รายการ

2. ลดเป็น 0 ภายใน 2-5 ปี (พ.ศ. 2552-2555) จำนวน 2,040 รายการ
3. ลดเป็น 0 ภายใน 6-10 ปี (พ.ศ. 2556-2560) จำนวน 877 รายการ
4. ลดภาษีไม่เหลือ 0 และสินค้าโคเวตารวมถึงเจรจาใหม่ จำนวน 108 รายการ

ข้อดีและข้อเสียจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่นต่อประเทศไทย

ข้อดี

สินค้าเกษตร ญี่ปุ่นยกเลิกภาษีทันทีสำหรับ กุ้ง ผลไม้เมืองร้อน ผัก ผลไม้แปรรูป ผลไม้กระป๋อง ยกเลิกภาษีใน 5-10 ปีสำหรับปลาหมึก อาหารสุนัขและแมว ลดภาษีลงกว่าครึ่งหรือครึ่งหนึ่งในระยะแรกสำหรับอาหารทะเลสำเร็จรูป และไก่ต้มสุก นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังให้โควตาสำหรับ กุ้งแช่แข็ง แป้งมันสำปะหลัง กากน้ำตาล สับปะรดสด โดยไม่เสียภาษี

สินค้าอุตสาหกรรม ญี่ปุ่นยกเลิกภาษีทันที สำหรับอัญมณี สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เคมีภัณฑ์ และยกเลิกภาษีใน 7 - 10 ปีสำหรับรองเท้าและเครื่องหนัง

การค้าบริการ ไทยเปิดเสรีให้ญี่ปุ่นเพิ่มเติมจาก WTO เพียง 14 สาขา ขณะที่ญี่ปุ่นเปิดให้ไทยเพิ่มเติมหรือเปิดกว้างขึ้นจาก WTO ถึงกว่า 135 สาขา

การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา สำหรับผู้ที่จบปริญญาตรีโดยทั่วไป ญี่ปุ่นยอมรับที่จะพิจารณาเทียบวุฒิปริญญาตรีที่ได้รับในประเทศไทยเทียบเท่ากับวุฒิปริญญาที่ได้ในญี่ปุ่น ทำให้คนไทยสามารถเข้าไปตั้งกิจการให้บริการในญี่ปุ่นได้หลายสาขา อาทิ สาขาโฆษณา โรงแรม จัดทัวร์ ร้านอาหาร จัดเลี้ยง จัดการประชุม รักษาความปลอดภัย ล่ามแปล บริการดูแลผู้สูงอายุ สอนภาษา รำไทย ฯลฯ สำหรับพ่อครัว - แม่ครัวไทย ซึ่งไม่ต้องจบปริญญาตรี ญี่ปุ่นยอมลดเงื่อนไขการเข้าเมืองเรื่องประสบการณ์ทำงานจาก 10 ปีเหลือ 5 ปี (รวมเวลาศึกษาด้วย เช่น ปวส. 3 ปี)

ความร่วมมือสาขาต่างๆ ภาคเกษตร ธุรกิจ SMEs การท่องเที่ยว ฯลฯ ได้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ที่จะต้องใช้ประโยชน์จากกลไกที่วางไว้ให้เต็มที่

การสร้างเชื่อมั่น JTEPA จะส่งสัญญาณให้นักลงทุนญี่ปุ่นมั่นใจและเพิ่มการลงทุนในไทย จะส่งสัญญาณให้นักลงทุนชาติอื่นๆ ลงทุนในไทยมากขึ้น

ข้อเสีย

เปิดเสรีภาคอุตสาหกรรมเหล็ก รถยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ ผู้ประกอบการที่ต้องการให้คงภาษีปกป้องอุตสาหกรรมของตนอาจได้รับผลกระทบ แต่ก็มีเวลาปรับตัวระหว่าง 5-11 ปี ทั้งนี้ เอกชนไทยก็ทราบดีว่าเป็นแนวโน้มของการเปิดเสรีในกรอบพหุภาคี (WTO) และอาเซียน (AFTA) อยู่แล้ว นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์ยังได้เตรียมกองทุนเพื่อทำงานร่วมกับสภาหอการค้าฯ และสภาอุตสาหกรรมฯ ในการให้คำปรึกษาด้านการปรับตัว

รายได้จากภาษีศุลกากร เป็นปกติที่ลดภาษีแล้วประเทศจะขาดรายได้ภาษีศุลกากร รายได้ส่วนที่รัฐบาลขาดไปคือรายรับส่วนที่ผู้ผลิตประหยัดได้จากการนำเข้าวัตถุดิบ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ดีขึ้น รัฐบาลจะได้รายได้จากภาษีอื่นเพิ่มขึ้น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล นอกจากนี้ การลดภาษีจะทำให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่มีทางเลือก สินค้าและบริการราคาถูกลง คุณภาพดีขึ้น

การขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น ยังคงมีต่อไป เพราะถ้าไทยจะขายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมให้ญี่ปุ่นมากขึ้นก็ยังคงต้องนำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักรมาขยายการผลิตด้วยเช่นกัน การขาดดุลควรมองภาพรวมเพราะหากขาดดุลกับประเทศหนึ่งเพื่อได้ดุลกับประเทศ อื่นๆ และได้ดุลในภาพรวมก็ไม่เกิดความเสียหายใดๆ

นอกเหนือจากการเก็บภาษีนำเข้าแล้ว อุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าไทยไปญี่ปุ่นคือ การที่ญี่ปุ่นใช้มาตรการกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ถิ่นกำเนิดสินค้า” ที่ถูกใช้ในการเจรจามากที่สุด เพราะถิ่นกำเนิดสินค้าเป็นกติกากี่ระบุนว่า สินค้าชิ้นนั้นผลิตในประเทศนั้นจริง และประกอบไปด้วยเงื่อนไขต่างๆ มากมาย เช่น สินค้าเหล็ก รัฐบาลจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้ตามเกณฑ์กระบวนการผลิตที่ญี่ปุ่นตั้งไว้ นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงการกำหนดสัดส่วนของไม้ก้างและลูกเรือ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสินค้าประมง โดยเฉพาะสินค้าประมงแปรรูป เช่น ทูน่ากระป๋อง น้ำมันพืช กุ้งกระป๋อง และผลไม้กระป๋อง เป็นต้น นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังมีการกำหนดโควตาการนำเข้าสำหรับสินค้าบางรายการ

การใช้ประโยชน์จาก JTEPA

การใช้ประโยชน์จาก JTEPA จะเกิดสูงสุดก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งในด้านของการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการให้ข้อมูลต่างๆ ข้อคิดเห็นจากทางภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เจรจาของภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม ตัวแทนภาคธุรกิจ สมาคมผู้ประกอบการนักวิชาการ รวมทั้งองค์กรอิสระต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลังจากการจัดทำ JTEPA แล้วนั้น โอกาสทางการค้าและการแข่งขันย่อมสูงขึ้น แต่ JTEPA ก็ถือเป็นช่องทางขยายการค้าการลงทุนของไทย ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันที่มากขึ้นพร้อมทั้งใช้การค้าที่เปิดกว้างครั้งนี้เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด สำหรับแนวทางที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้กับธุรกิจ เช่น

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การจัดการ การบริหารต้นทุน ปรับใช้เทคนิคการบริหารและการผลิตที่ทันสมัย และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย
2. พัฒนารูปแบบและคุณภาพสินค้า โดยการยกระดับและมาตรฐานให้สูงขึ้นเพื่อเข้าสู่ตลาดระดับบน ซึ่งจะช่วยลดการแข่งขันในสินค้าระดับล่างและสร้างตราสินค้า (Brand Name) สินค้าของไทยให้เป็นที่รู้จักในญี่ปุ่น
3. ลงทุนทางด้านวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตสูงสุด
4. พัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะแรงงานฝีมือและช่างเทคนิค ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและระดับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป
5. พัฒนาและขยายตลาดเชิงรุก ผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการทางการตลาด ขยายช่องทางการค้าให้เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรงมากขึ้น มีกระบวนการผลิตและส่งมอบสินค้าอย่างรวดเร็ว และตรงเวลา
6. ติดต่อกู้ค้าชาวญี่ปุ่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรักษาความสัมพันธ์ทางการค้าในระยะยาว

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับญี่ปุ่นมาเป็นเวลายาวนาน และได้ฉลองครบรอบ 120 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2550 ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีกำลังซื้อเป็นอันดับสองของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และเป็นประเทศที่มีการลงทุนในต่างประเทศมากที่สุดในโลก ญี่ปุ่นยังเป็นประเทศที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญ มูลค่าทางการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มูลค่าการค้าเพิ่มจาก 24,754,002,794 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2545 เป็น 53,125,734,903 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2553 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 104.42 โดยที่ญี่ปุ่นถือเป็นคู่ค้าอันดับที่หนึ่งของไทย (กรมศุลกากร, 2553) โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาทางด้านกาส่งออกจะเห็นการขยายตัวอย่างชัดเจน ในขณะที่การนำเข้าก็มีการขยายตัวเช่นกันแต่มีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าการส่งออก ซึ่งทั้งการส่งออกและการนำเข้านี้มีผลทำให้ดุลการค้าของไทยขาดดุลกับญี่ปุ่นมาตลอด

โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไปญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นถือเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของประเทศไทย การส่งออกของไทยไปยังญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2550 – 2553 มูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น หลังจากที่มีการการส่งออกลดลงในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งการส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่า 18,552,200,086.8 เหรียญสหรัฐ อัตราการขยายตัวสูงขึ้นถึง 29.81% โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นสามารถจำแนกกลุ่มสินค้าออกได้เป็นสินค้าเกษตรกรรม (ถั่วลิสง, ปศุสัตว์, ประมง) สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าแร่และเชื้อเพลิงและสินค้าอื่น (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไปยังญี่ปุ่น (พ.ศ. 2548-2553)

หมวดสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ						อัตรายายตัว (%)					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2548	2549	2550	2551	2552	2553
1. สินค้าเกษตรกรรม (กลสิกรรม, ปศุสัตว์, ประมง)	2,045.7	2,232.8	2,215.1	2,894.5	2,301.9	3,244.9	7.13	9.15	-0.79	30.67	-20.47	40.96
2. สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร	1,269.2	1,329.1	1,326.8	1,725.7	1,643.8	1,754.2	7.26	4.72	-0.17	30.06	-4.75	6.72
3. สินค้าอุตสาหกรรม	11,223.3	12,148.4	13,722.5	14,349.5	11,452.3	14,932.0	12.66	8.24	12.96	4.57	-20.19	30.38
4. สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	353.3	473.3	715.2	1,123.9	325.7	484.6	46.63	33.97	51.11	57.14	-71.02	48.82
5. อื่น ๆ	198.5	202.4	139.4	0.1	0.0	0.0	1.32	1.98	-31.10	-99.92	-99.41	-85.71
รวมทั้งสิ้น	15,089.9	16,385.9	18,119.1	20,093.6	15,723.7	20,415.7	11.85	8.59	-31.10	-99.92	-99.41	-85.71

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร (2553)

ผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นต่อประเทศไทย

ความเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจของกลุ่มอาเซียน - ญี่ปุ่น ในครั้งนี้จะขยายตลาดให้ใหญ่ขึ้นและก่อให้เกิดตลาดใหม่ๆ และจะปรับปรุงประสิทธิภาพทางด้านเศรษฐกิจและสวัสดิภาพของผู้บริโภค เพิ่มความดึงดูดใจและกระตุ้นตลาดในกลุ่มอาเซียนให้ขยายการค้าและการลงทุนไม่เฉพาะระหว่างอาเซียน แต่รวมถึงในภูมิภาคด้วย

ผลกระทบในระยะสั้น

การยกเลิกและปรับลดภาษีต่างๆ สินค้าเกษตรเริ่มจากสินค้าประมงมีการยกเลิกภาษีทันที และทยอยยกเลิกใน 5 ปี 7 ปี 10 ปี อีกจำนวนมาก เช่น กุ้งแช่แข็ง ปลาทูน่า ปลาหมึก ปลา ปู หอย แช่เย็นแช่แข็ง และที่เกิดผลทันทีคือ ผัก ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็ง ผลไม้เมืองร้อน ผัก ผลไม้สด ผัก ผลไม้แปรรูปและน้ำผลไม้ เครื่องดื่มที่ได้จากการหมักได้ยกเลิกภาษีทันที ไข่สดแช่เย็นแช่แข็ง และไก่ปรุงสุกถือเป็นโอกาสที่มาจากวิกฤติไข้หวัดนก โดยได้รับการลดภาษีเหลือ 3% ภายใน 5 ปี ที่สำคัญคือกล้วย ที่ไทยได้โควตาปลอดภาษี 4,000 ตันในปีแรก และเพิ่มเป็น 8,000 ตันในปีที่ 5 ซึ่งภาษีปัจจุบันคือ 20-25% ดังนั้นหากปลอดภาษีจึงนับว่าเป็นโอกาสสำหรับผู้ผลิตกล้วย ซึ่งจะมีการพัฒนาระบบสหกรณ์ไทยกับสหกรณ์ญี่ปุ่นควบคู่กันไปเพื่อร่วมกันขาย สำหรับสินค้าอุตสาหกรรม สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม ยกเลิกภาษีทันที จากเดิมที่ภาษีเฉลี่ยอยู่ที่ 2.7-13.4% ส่วนอัญมณีและเครื่องประดับ ยกเลิกทันทีจากภาษีเดิมอยู่ที่ 2.7-10% (กรมเอเชียตะวันออก, 2552) ดังนั้นจึงถือเป็นผลดีต่อการส่งออกสินค้าของไทยที่จะขยายตัวมากขึ้นจากการได้รับการลดและยกเลิกภาษีดังกล่าว

ผลกระทบในระยะยาว

ตัวเลขการค้าในภาพรวมไทยยังขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง แต่หากมองเฉพาะมูลค่าการค้าจากการใช้สิทธิภายใต้ JTEPA ไทยได้ดุลญี่ปุ่นอยู่ถึง 114,254.43 ล้านบาท แสดงถึง JTEPA ได้ให้ประโยชน์กับผู้ส่งออกสินค้าฝ่ายไทย และการขาดดุลส่วนใหญ่เกิดจากการนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องจักร อะไหล่ และชิ้นส่วนเพื่อมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตสินค้าส่งออกไปยังประเทศอื่นๆ อีก จึงอาจเรียกได้ว่าการขาดดุลกับญี่ปุ่นเป็น “การลงทุน” ที่จำเป็นเพื่อการนำรายได้เข้าประเทศ (JWP, 2551)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นผลการวิเคราะห์ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรกโดยพิจารณาจากดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) กับประเทศญี่ปุ่น และในส่วนที่สองจะเป็นการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกสินค้าต่างๆ ของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นซึ่งใช้การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share: CMS) มาประยุกต์ใช้กับสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นที่ทำการศึกษา โดยจะใช้ข้อมูลเฉลี่ย 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 เปรียบเทียบกับช่วงปี ช่วงปี พ.ศ. 2548-2550 เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการส่งออกของประเทศไทยและแนวโน้มในการส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

การศึกษาในส่วนแรกนี้จะทำการศึกษาถึงความสามารถในการส่งออกสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 3) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ 4) ยางและของทำด้วยยาง 5) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ หรือรางรรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 6) ผลิตภัณฑ์พลาสติก 7) ปลาและอาหารทะเล 8) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์ 9) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม 10) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารบิโหมินัส ซึ่งสามารถวิเคราะห์โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ได้ดังนี้

เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ (Electrical Machinery, Etc.)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 4 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกสินค้านี้ไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่า $RCA > 1$ แสดงว่า ประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้านั้นดีขึ้น หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้น หรือประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้านี้ โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.20, 1.24, 1.15, 1.16, 1.15, 1.18 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้านี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบมีแนวโน้มลดลงจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ โดยในปี พ.ศ. 2551 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.16, 1.15, 1.18 ตามลำดับ แม้ว่าผลที่ได้มีแนวโน้มลดลงซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการส่งออกสินค้านี้ แต่เนื่องจากค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึง การที่ไทยยังมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้านี้อยู่

ตารางที่ 4 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่อง อุปกรณ์ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบ	1.20	1.24	1.15	1.16	1.15	1.08

ที่มา: จากการคำนวณ

เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง (Machinery; Reactors, Boilers)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่องไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 5 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกสินค้านี้ไปยังประเทศญี่ปุ่น

มีค่า RCA < 1 แสดงว่า ประเทศไทยนั้นเสียความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้าชนิดนี้ หรือเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิต หรือประเทศไทยเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 0.83, 0.87, 0.94, 0.93, 0.96, 0.97 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 0.93, 0.96, 0.97 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั้นส่งผลดีต่อการส่งออกสินค้าดังกล่าวแต่ไทยยังคงเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้อยู่

ตารางที่ 5 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์	0.83	0.87	0.94	0.93	0.96	0.97
	เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง						

ที่มา: จากการคำนวณ

ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ (Prepared Meat, Fish)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 6 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่า RCA > 1 แสดงว่า ประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้านั้นดีขึ้น หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้น หรือประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.03, 1.02, 1.02, 1.07, 1.01, 1.02 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นร้อยละศูนย์โดยทยอยลดภายใน 5 – 7 ปี ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกของปรงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำมีแนวโน้มคงที่โดยมีค่าดัชนีประมาณ 1 ซึ่งแสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.07, 1.01, 1.02 ตามลำดับ มีแนวโน้มคงที่ซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกของไทยเนื่องจากค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1

ตารางที่ 6 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกของปรงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
16	ของปรงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ	1.03	1.02	1.02	1.07	1.01	1.02

ที่มา: จากการคำนวณ

ยางและของทำด้วยยาง (Rubber)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยางและของทำด้วยยางไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 7 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยางและของทำด้วยยางไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่า RCA > 1 แสดงว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตยางและของที่ทำด้วยยางก่อนความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับ โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2550 มีค่าดัชนีที่ 1.03, 1.00, 0.98 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยางและของทำด้วยยางก็ลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2552 และเพิ่มขึ้นมีค่าดัชนีเป็น 0.99 ในปีถัดมา กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 ประเทศไทยมีค่า RCA < 1 โดยมีค่าดัชนีที่ 0.96, 0.87, 0.99 ตามลำดับ ซึ่งค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลงจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ ส่งผลเสียต่อการส่งออกของประเทศไทย เนื่องจากไทยยังคงเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกยางและของทำด้วยยางไปยังประเทศญี่ปุ่น

ตารางที่ 7 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยางและของทำด้วยยาง
ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
40	ยางพารา	1.03	1.00	0.98	0.96	0.87	0.99

ที่มา: จากการคำนวณ

ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ
(Vehicles, Not Railway)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 8 พบว่าประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกสินค้าชนิดนี้ไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่า $RCA > 1$ แสดงว่า ประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้าดังกล่าว หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิต หรือประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.15, 1.13, 1.19, 1.23, 1.00, 1.06 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบมีแนวโน้มคงที่โดยมีค่าดัชนีอยู่ที่ประมาณ 1 ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.23, 1.00, 1.06 ตามลำดับ ซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกของประเทศไทยเนื่องจากค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึง การที่ไทยยังมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้อยู่

ตารางที่ 8 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยานบกนอกจากรถที่เดินบน
รางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
	ยานบกนอกจากรถที่เดินบน						
87	รางรถไฟหรือรางรถราง	1.15	1.13	1.19	1.23	1.00	1.06
	ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ						

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลิตภัณฑ์พลาสติก (Plastic)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติก ไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 9 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่า RCA > 1 แสดงว่า ประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้านั้นดีขึ้น หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้นหรือประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.12, 1.14, 1.26, 1.20, 1.18, 1.20 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีแนวโน้มคงที่โดยคงค่าดัชนีอยู่ที่ประมาณ 1 ในช่วงปี พ.ศ. 2550 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.20, 1.18, 1.20 ตามลำดับ แสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกในอนาคตเนื่องจากค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1

ตารางที่ 9 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติก
ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	1.12	1.14	1.26	1.20	1.18	1.20

ที่มา: จากการคำนวณ

ปลา และอาหารทะเล (Fish and Seafood)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกปลาและอาหารทะเล ไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 10 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกปลาและอาหารทะเลไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่า RCA > 1 แสดงว่าประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้านั้นดีขึ้นหรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้น หรือประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้านี้ โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.13, 1.12, 1.12, 1.16, 1.24, 1.23 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นร้อยละศูนย์โดยทยอยลดภายใน 5 - 7 ปี ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกปลาและอาหารทะเลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.16, 1.24, 1.23 ตามลำดับ ซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกของไทย

ตารางที่ 10 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกปลาและอาหารทะเล
ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
03	ปลาและอาหารทะเล	1.13	1.12	1.12	1.16	1.24	1.23

ที่มา: จากการคำนวณ

**อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์
(Optical, Medical Instruments)**

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์ ไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 11 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์ไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่า $RCA > 1$ แสดงว่า ประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้านั้นดีขึ้น หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้น หรือประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้านั้นดังกล่าว โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.30, 1.37, 1.46, 1.35, 1.20, 1.01 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้านี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์มีแนวโน้มลดลง โดยช่วงปีพ.ศ. 2551 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.35, 1.20, 1.01 ตามลำดับ ซึ่งส่งผลเสียต่อประเทศไทยแต่ค่า RCA ยังมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึงการที่ไทยยังคงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้านี้

ตารางที่ 11 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์
ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์	1.30	1.37	1.46	1.35	1.20	1.01

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม (Aluminum and Articles Thereof)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม ไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 12 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์อลูมิเนียมไปยังประเทศญี่ปุ่น หรือค่า RCA > 1 แสดงว่าประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะในสินค้านั้นดีขึ้น หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้น หรือประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม โดยในปี พ.ศ. 2548 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.12, 1.10, 1.13, 1.12, 1.07, 1.06 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีแนวโน้มลดลงโดยในช่วงปี พ.ศ. 2550 - 2553 มีค่าดัชนีที่ 1.12, 1.07, 1.06 ตามลำดับ ซึ่งส่งผลเสียต่อประเทศไทยแต่ค่าดัชนี RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึง การที่ไทยยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้านี้

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม
ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
76	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	1.12	1.10	1.13	1.12	1.07	1.06

ที่มา: จากการคำนวณ

เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส (Mineral Fuels, Mineral Oils and Products of Their Distillation; Bituminous Substances)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนสไปยังประเทศญี่ปุ่น จากตารางที่ 13 พบว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนสไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยมีค่า RCA > 1 ก่อน

JTEPA มีผลบังคับใช้ แต่ประเทศไทยได้เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตสินค้าชนิดนี้ หลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา แม้ว่าประเทศไทย จะได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที แต่ค่าดัชนีความได้เปรียบโดย เปรียบเทียบมีแนวโน้มลดลง โดยในปี พ.ศ. 2548 – 2553 มีค่าดัชนีที่ 0.92, 1.03, 1.01, 0.91, 0.88, 0.81 ตามลำดับ โดยการที่ค่าดัชนีลดลงทำให้ไทยเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบซึ่งส่งผลเสีย ต่อการส่งออกของไทยในอนาคต

ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส ปี พ.ศ. 2548-2553

HS	สินค้า	2548	2549	2550	2551	2552	2553
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส	0.92	1.03	1.01	0.91	0.88	0.81

ที่มา: จากการคำนวณ

การศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อการส่งออกของ ประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage Index: RCA) ของประเทศไทยกับคู่แข่งคือประเทศญี่ปุ่น ในช่วงก่อนและ หลังการใช้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น จากตารางที่ 14-15 ผลจากการศึกษาโดยแยก ตามรายสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรก สามารถสรุปและแบ่งกลุ่ม ได้ดังนี้

1. สินค้าที่สำคัญของไทยที่ยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ($RCA > 1$) ทั้งก่อนและ หลัง JTEPA มีผลบังคับใช้โดยที่แต่ค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลงมี 3 รายการ คือ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์ และ 3) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม

2. สินค้าที่สำคัญของไทยที่ยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ($RCA > 1$) ทั้งก่อนและ หลัง JTEPA มีผลบังคับใช้ ค่าดัชนีมีแนวโน้มคงที่มี 3 รายการ คือ 1) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ 2) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ ประกอบ และ 3) ผลิตภัณฑ์พลาสติก

3. สินค้าที่สำคัญของไทยที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA >1) ก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ และไทยเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA <1) หลัง JTEPA มีผลบังคับใช้โดยที่ค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลง 2 รายการ คือ 1) ยางและของทำด้วยยาง และ 2) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารบิโทมินัส

4. สินค้าที่สำคัญของไทยที่ยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA >1) ทั้งก่อนและหลัง JTEPA มีผลบังคับใช้ โดยที่ค่าดัชนีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 1 รายการ คือ ปลาและอาหารทะเล

5. สินค้าที่สำคัญของไทยที่ยังคงเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA <1) ทั้งก่อนและหลัง JTEPA มีผลบังคับใช้ โดยที่ค่าดัชนีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 1 รายการ คือ เครื่องปฏิกรณ์บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง

ตารางที่ 14 สรุปค่าดัชนีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ของสินค้าที่ประเทศไทย ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น 10 อันดับแรก ช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2553

HS	สินค้า	ปี พ.ศ.					
		2548	2549	2550	2551	2552	2553
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	1.20	1.24	1.15	1.16	1.15	1.08
84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักร และส่วนประกอบของเครื่อง	0.83	0.87	0.94	0.93	0.96	0.97
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ	1.03	1.02	1.02	1.07	1.01	1.02
40	ยางและของทำด้วยยาง	1.03	1.00	0.98	0.96	0.87	0.99
87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนราง รถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบ	1.15	1.13	1.19	1.23	1.00	1.06
39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	1.12	1.14	1.26	1.20	1.18	1.20
03	ปลาและอาหารทะเล	1.13	1.12	1.12	1.16	1.24	1.23
90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรม และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์	1.30	1.37	1.46	1.35	1.20	1.01
76	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	1.12	1.10	1.13	1.12	1.07	1.06
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส	0.92	1.03	1.01	0.91	0.88	0.81

ที่มา: จากตารางที่ 4 – 13

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบค่า RCA ก่อนและหลัง JTEPA มีผลบังคับใช้และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของค่า RCA ตามลักษณะที่ได้ลดหย่อนภาษีหลังจากการจัดตั้ง JTEPA

HS	กลุ่มสินค้า	ปี พ.ศ.					
		2548	2549	2550	2551	2552	2553
85	RCA>1, RCA>1 แนวโน้มลดลง tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลเสียแต่ไทยยังได้เปรียบ	1.20	1.24	1.15	1.16	1.15	1.08
84	RCA<1, RCA<1 แนวโน้มเพิ่มขึ้น tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลดีแต่ไทยยังเสียเปรียบ	0.83	0.87	0.94	0.93	0.96	0.97
16	RCA>1, RCA>1 แนวโน้มคงที่ tax ทอยลดใน 5-7 ปี: JTEPA ส่งผลดีเพราะ RCA ยังคง > 1	1.03	1.02	1.02	1.07	1.01	1.02
40	RCA>1, RCA<1 แนวโน้มลดลง tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลเสียไทยเสียเปรียบ	1.03	1.00	0.98	0.96	0.87	0.99
87	RCA>1, RCA>1 แนวโน้มคงที่ tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลดีเพราะ RCA ยังคง > 1	1.15	1.13	1.19	1.23	1.00	1.06
39	RCA>1, RCA>1 แนวโน้มคงที่ tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลดีเพราะ RCA ยังคง > 1	1.12	1.14	1.26	1.20	1.18	1.20
03	RCA>1, RCA>1 แนวโน้มเพิ่มขึ้น tax ทอยลดใน 5-7 ปี: JTEPA ส่งผลดี	1.13	1.12	1.12	1.16	1.24	1.23
90	RCA>1, RCA>1 แนวโน้มลดลง tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลเสียแต่ RCA ยังคง > 1	1.30	1.37	1.46	1.35	1.20	1.01
76	RCA>1, RCA>1 แนวโน้มลดลง tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลเสียแต่ไทยยังได้เปรียบ	1.12	1.10	1.13	1.12	1.07	1.06
27	RCA>1, RCA<1 แนวโน้มลดลง tax 0% ทั้งนี้: JTEPA ส่งผลเสียและไทยเสียเปรียบ	0.92	1.03	1.01	0.91	0.88	0.81

ที่มา: จากตารางที่ 4 – 14

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่

การศึกษาในส่วนนี้เน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของ การส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่น 10 อันดับแรก ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่อง อุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของ เครื่อง 3) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ 4) ยางและของทำด้วยยาง 5) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 6) ผลิตภัณฑ์พลาสติก 7) ปลาและอาหารทะเล 8) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ 9) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม 10) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้ จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส โดยนำการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share: CMS) มาใช้ เพื่ออธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกในแต่ละช่วงระยะเวลา อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

1. ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า (Country Growth Effect) เน้นการแสดงถึง แนวโน้มการส่งออกสินค้าที่ทำการศึกษาของประเทศไทยไปยังประเทศผู้นำเข้าที่ศึกษา เมื่อเทียบกับ การขยายตัวในการนำเข้าสินค้าดังกล่าวของประเทศผู้นำเข้า ในที่นี้คือประเทศญี่ปุ่น ถ้าการส่งออกสินค้าที่ทำการศึกษาของประเทศไทยขยายตัวในอัตราเดียวกันกับอัตราการขยายตัวของการ นำเข้าของประเทศญี่ปุ่นแสดงว่าส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย ไปประเทศในญี่ปุ่นคงที่

2. ผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง (Pure Competitiveness Effect) แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างการขยายตัวของการส่งออกที่แท้จริงกับการขยายตัวของการส่งออกที่ เพียงพอจะรักษาส่วนแบ่งตลาดให้ได้เท่าเดิม สำหรับสินค้าที่ทำการศึกษาซึ่งส่งออกไปยังประเทศ ญี่ปุ่น ผลต่างนี้จะบ่งชี้ว่าหากประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าที่ทำการศึกษาที่แท้จริงมากกว่าการ ส่งออกที่ขยายตัวเพียงพอในการรักษาส่วนแบ่งตลาดไว้ได้สัดส่วนเดิม ในทางตรงกันข้ามหาก ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าที่ทำการศึกษาที่แท้จริงน้อยกว่าการส่งออกที่เพียงพอในการรักษา ส่วนแบ่งตลาดไว้ในสัดส่วนเดิม ผลต่างนี้จะบ่งชี้ว่าเป็นลบ ซึ่งผลดังกล่าวจะสะท้อนถึงความสามารถ ในการแข่งขันของผู้ส่งออกไทยไปประเทศญี่ปุ่น

3. ผลกระทบร่วม หรือผลจากการปรับทิศทางส่งออก (Interaction Effect) เป็นผล เนื่องจากการปรับการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง โดยจะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยขยายการส่งออก

สินค้าที่ทำการศึกษาไปยังตลาดที่ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งถ้าประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัวหรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว ค่าของผลกระทบรวมที่ได้จะมีค่าเป็นบวก ในทางตรงข้าม ถ้าประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัวหรือลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว ค่าของผลกระทบรวมที่ได้จะเป็นลบ

ในการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ การศึกษาครั้งนี้จะทำการเปรียบเทียบข้อมูลของมูลค่าการส่งออกสินค้าที่ทำการศึกษาประเทศไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรก โดยจะใช้ข้อมูลเฉลี่ย 2 ช่วงเวลา คือ หลังความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่นมีผลบังคับใช้ในช่วงปี พ.ศ.2551 – 2553 เปรียบเทียบกับช่วงก่อนความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่นมีผลบังคับใช้ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 โดยการศึกษาจะทำการศึกษาสินค้าเป็นรายสินค้าซึ่งได้ผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบไปยังประเทศญี่ปุ่นลดลง ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 16 มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนี้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 143,827,511 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่ลดลงนั้น เกิดจากปัจจัยจากการแข่งขันที่แท้จริงซึ่งมีมูลค่าลดลงเท่ากับ -552,044,046 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 383.82 แสดงถึง ส่วนแบ่งตลาดของสินค้านี้ดังกล่าวมีค่าลดลงหรือชี้ให้เห็นว่าการส่งออกเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน รองลงมาคือปัจจัยจากการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง ค่าของผลกระทบรวมที่ได้เป็นลบโดยมูลค่าเท่ากับ -73,015,003 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 50.77 แสดงถึง การที่ประเทศไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัวซึ่งจะเห็นได้จากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าซึ่งมีค่าเป็นบวกโดยมูลค่าเท่ากับ 481,231,539 เหรียญสหรัฐฯ

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่นลดลง โดยมีปัจจัยมาจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก รองลงมาคือผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทางเนื่องจากประเทศไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว

ตารางที่ 16 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	-143,827,511	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	481,231,539	-334.59
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	-552,044,046	383.82
- ผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออก	-73,015,003	50.77

ที่มา: จากการคำนวณ

เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและ ส่วนประกอบของเครื่องไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 17 มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนี้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 72,855,911.00 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นสำคัญ โดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 99,921,188.64 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 137.15 แสดงถึง ส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวมีค่าเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าจะมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงเท่ากับ -26,176,658.71 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ -35.93 และผลจากการปรับ ทิศทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง โดยมีมูลค่า -888,618.93 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ -1.22 แสดงถึง การที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่มีการหดตัวซึ่งจะเห็นได้จากการขยายตัว ลดลงของประเทศผู้นำเข้า

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่องของประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่นที่เพิ่มขึ้นนั้นมี

ปัจจัยมาจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก แต่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทาง การส่งออกที่ผิดทิศทางการเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่มีการหดตัว

ตารางที่ 17 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและ ส่วนประกอบของเครื่องจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการ วิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	72,855,911.00	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	-26,176,658.71	-35.93
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	99,921,188.64	137.15
- ผลจากการปรับทิศทาง การส่งออก	-888,618.93	-1.22

ที่มา: จากการคำนวณ

ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำไปยัง ประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จาก ตารางที่ 18 มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนี้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 469,166,102.33 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักทั้ง 3 ปัจจัยล้วนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการ ส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงมีมากที่สุด มีมูลค่า 390,073,319.76 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 83.14 รองลงมาได้แก่ ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าคิดเป็น ร้อยละ 11.92 โดยมีมูลค่า 55,905,763.01 เหรียญสหรัฐฯ ปัจจัยที่มีผลกระทบน้อยที่สุดได้แก่ ผลจาก การปรับทิศทาง การส่งออกที่ถูกทิศทาง คิดเป็นร้อยละ 4.94 หรือมีมูลค่า 23,187,019.56 เหรียญ สหรัฐฯ

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำไปประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าและผลจากการปรับตัวในการส่งออกที่ถูกทิศทางมีผลน้อยมาก เมื่อเทียบสัดส่วนของผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเพิ่มขึ้นทำให้การขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 18 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจากไทย ไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	469,166,102.33	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	55,905,763.01	11.92
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	390,073,319.76	83.14
- ผลจากการปรับทิศทางส่งออก	23,187,019.56	4.94

ที่มา: จากการคำนวณ

ยางและของทำด้วยยาง

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกของการส่งออกยางและของทำด้วยยางไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 19 มูลค่าการส่งออกยางและของทำด้วยยางเพิ่มขึ้นเท่ากับ 154,335,857 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักมาจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ โดยมีมูลค่า 276,884,936.34 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 179.40 ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยมีการปรับทิศทางส่งออกที่ผิดทิศทาง โดยมีมูลค่า -23,401,108.95 เหรียญสหรัฐฯ แสดงถึง ประเทศไทยมีการลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว อีกทั้งพบว่าส่วนแบ่งตลาดของสินค้าชนิดนี้มีค่าลดลง หรือชี้ให้เห็นว่าการส่งออกของไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันเนื่องจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงมีค่าเป็นลบ โดยมีมูลค่า -99,147,970.39 เหรียญสหรัฐฯ

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกยางและของทำด้วยยางนั้น ขึ้นอยู่กับการขยายตัวของการนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นเป็นหลัก แต่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง อันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัว

ตารางที่ 19 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกยางและของทำด้วยยางจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	154,335,857.00	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	276,884,936.34	179.40
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	-99,147,970.39	-64.24
- ผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออก	-23,401,108.95	-15.16

ที่มา: จากการคำนวณ

ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 20 มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนี้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 257,142,631.33 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นสำคัญ โดยมีมูลค่า 290,637,272.84 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 113.03 จากผลการวิเคราะห์พบว่าประเทศไทยมีปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง ซึ่งผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออก มีมูลค่า -12,960,761.79 เหรียญสหรัฐฯ แสดงถึง ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่มีการหดตัว เนื่องจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าที่ลดลง โดยมีมูลค่าเท่ากับ -20,533,879.71 เหรียญสหรัฐฯ

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบไปประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก แต่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง อันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่มีการหดตัว

ตารางที่ 20 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	257,142,631.33	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	-20,533,879.71	-7.99
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	290,637,272.84	113.03
- ผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออก	-12,960,761.79	-5.04

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลิตภัณฑ์พลาสติก

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 21 มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนี้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 223,579,381.33 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 51.57 หรือมีมูลค่า 115,295,734.18 เหรียญสหรัฐฯ รองลงมาได้แก่ ผลจากการแข่งขันที่แท้จริงคิดเป็นร้อยละ 39.51 โดยมีมูลค่า 88,327,174.74 เหรียญสหรัฐฯ ปัจจัยที่มีผลกระทบน้อยที่สุดได้แก่ ผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ถูกทิศทาง เพราะมีค่าเป็นบวก คิดเป็นร้อยละ 8.93 โดยมีมูลค่า 19,956,472.41 เหรียญสหรัฐฯ

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกไปยังประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นหลัก ในขณะที่ผลจากการแข่งขันที่แท้จริงและผลจากการปรับตัวในการส่งออกที่ถูกทิศทางมีผลกระทบรองลงมาซึ่งทำให้การส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 21 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	223,579,381.33	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	115,295,734.18	51.57
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	88,327,174.74	39.51
- ผลจากการปรับทิศทางส่งออก	19,956,472.41	8.93

ที่มา: จากการคำนวณ

ปลาและอาหารทะเล

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกปลาและอาหารทะเลไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 22 มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนี้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 76,286,998.67 เหรียญสหรัฐ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นสำคัญ โดยมีมูลค่า 61,187,508.78 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 80.21 รองลงมาได้แก่ ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้ามีมูลค่า 13,565,680.11 เหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 17.78 ปัจจัยที่มีผลกระทบน้อยที่สุดได้แก่ ผลจากการปรับทิศทางส่งออกที่ถูกทิศทาง คิดเป็นร้อยละ 2.01 โดยมีมูลค่า 1,533,809.78 เหรียญสหรัฐ

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกปลาและอาหารทะเลไปประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าและผลจากผลจากการปรับตัวในการส่งออกที่ถูกทิศทางมีผลน้อยมากเมื่อเทียบสัดส่วนของผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเพิ่มขึ้นทำให้การขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 22 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าส่งออกปลาและอาหารทะเลจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	76,286,998.67	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	13,565,680.11	17.78
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	61,187,508.78	80.21
- ผลจากการปรับทิศทางส่งออก	1,533,809.78	2.01

ที่มา: จากการคำนวณ

อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์ไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 23 มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนี้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 128,380,848.67 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นสำคัญ โดยมีมูลค่า 144,771,565.36 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 112.77 ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยมีการปรับทิศทางส่งออกที่ผิดทิศทาง โดยมีมูลค่า -3,455,559.80 เหรียญสหรัฐฯ แสดงถึง การที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว เนื่องจากการที่ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าลดลง โดยมีมูลค่า -12,935,156.89 เหรียญสหรัฐฯ

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือ ศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์ไปประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับ ผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ประเทศไทยยังคงมีการปรับตัวในการส่งออกที่ผิด ทิศทาง โดยไทยได้ขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว

ตารางที่ 23 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกอุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์จากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของ ปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	128,380,848.67	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	-12,935,156.89	-10.08
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	144,771,565.36	112.77
- ผลจากการปรับทิศทางการส่งออก	-3,455,559.80	-2.69

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลิตภัณฑ์ออลูมิเนียม

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์ออลูมิเนียมไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 24 มูลค่าการ ส่งออกสินค้าผลิตภัณฑ์ออลูมิเนียมของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 92,760,580 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผล จากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นสำคัญ โดยมีมูลค่า 140,893,343.74 เหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 151.89 ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยมีการปรับทิศทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง โดยมีมูลค่า -14,612,657.08 เหรียญสหรัฐฯ แสดงถึง การที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว เนื่องจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าลดลงซึ่งมีมูลค่า -33,520,106.67 เหรียญสหรัฐฯ

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกผลิตภัณฑ์ออลูมิเนียมไปประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทางในการส่งออกที่ผิดทิศทางเนื่องจากไทยขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์ออลูมิเนียมไปยังตลาดที่หดตัว

ตารางที่ 24 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ออลูมิเนียมจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่อง
จากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	92,760,580.00	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	-33,520,106.67	-36.14
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	140,893,343.74	151.89
- ผลจากการปรับทิศทางส่งออก	-14,612,657.08	-15.75

ที่มา: จากการคำนวณ

เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส

ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัสไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 โดยมีช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2550 เป็นปีฐาน จากตารางที่ 25 มูลค่าการส่งออกสินค้าดังกล่าวของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 91,173,022.33 เหรียญสหรัฐฯ โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 167.40 หรือมูลค่า 152,619,318.35 เหรียญสหรัฐฯ ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยมีการปรับทิศทางส่งออกที่ผิดทิศทางโดยมีมูลค่า -15,978,113.51 เหรียญสหรัฐฯ แสดงถึงการที่ประเทศไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัวและผลจากการแข่งขันที่แท้จริงที่มีมูลค่า -45,468,182.51 เหรียญสหรัฐฯ ยังแสดงถึงการที่ส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวมีค่าลดลงหรือชี้ให้เห็นว่าการส่งออกของไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัสไปประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นหลัก ในขณะที่ไทยยังคงมีการปรับตัวในการส่งออกที่ผิดทิศทาง โดยการที่ไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัวและส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวมีค่าลดลงหรือไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันอันเนื่องมาจากผลจากการแข่งขันที่แท้จริงมีค่าเป็นลบ

ตารางที่ 25 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส จากไทยไปประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากผลของปัจจัยต่างๆ ตามการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553

ปัจจัยต่างๆ	CMS	
	มูลค่า: เหรียญสหรัฐ	ร้อยละ
การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก	91,173,022.33	100.00
- ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	152,619,318.35	167.40
- ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง	-45,468,182.51	-49.87
- ผลจากการปรับทิศทางการส่งออก	-15,978,113.51	-17.53

ที่มา: จากการคำนวณ

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) เปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกโดยใช้ข้อมูลเฉลี่ย 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 ซึ่งเป็นช่วงหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ เปรียบเทียบกับปีฐาน คือ ช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2550 ซึ่งเป็นช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ จากตารางที่ 26 พบว่าการส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทย 10 อันดับแรก ที่ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นนั้นมีการขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้นทั้งหมด 9 รายการ ได้แก่ 1) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 2) ยางและของทำด้วยยาง 3) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ 4) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์ 5) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยาน 6) ปลาและอาหารทะเล 7) ผลิตภัณฑ์พลาสติก 8) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส 9) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม สำหรับรายการสินค้าที่มีการขยายตัว

ของการส่งออกลดลงเพียงหนึ่งรายการ คือ เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าและส่วนประกอบ โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลัก คือ ผลจากความสามารถแข่งขันที่แท้จริง และปัจจัยรองลงมา คือ ผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทางเนื่องจากประเทศไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้าสำคัญของประเทศไทย สามารถแบ่งกลุ่ม ได้ดังนี้

1. รายการสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากผลการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า ได้แก่ 1) ยางและของทำด้วยยาง 2) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารบิโอมินัส

2. รายการสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากผลจากความสามารถแข่งขันที่แท้จริง ได้แก่ 1) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 2) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์ 3) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 4) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม

3. รายการสินค้าที่มีการขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ ผลจากความสามารถแข่งขันที่แท้จริง ผลการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า และผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออกประกอบด้วย 1) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ 2) ปลาและอาหารทะเล 3) ผลิตภัณฑ์พลาสติก

ตารางที่ 26 สรุปการผลวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share: CMS) ของสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น 10 อันดับแรก

HS	สินค้า	ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก		
		การขยายตัวของประเทศผู้นำเข้า	การแข่งขันที่แท้จริง	การปรับทิศทางการส่งออก
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ		✓	✓
84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง		✓	
40	ยางและของทำด้วยยาง	✓		
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ	✓	✓	✓
90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรม และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์		✓	
87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนราง รถไฟหรือรางรกราง ส่วนประกอบ		✓	
03	ปลาและอาหารทะเล	✓	✓	✓
39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	✓	✓	✓
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส	✓		
76	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม		✓	

ที่มา: จากตารางที่ 16-25

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุป

การค้าระหว่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้มีการค้าระหว่างประเทศ สำหรับประเทศไทยความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA) ถือเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบทวิภาคีที่เอื้อประโยชน์ต่อไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากทิศทางการส่งออกของไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงตลาดส่งออกจากสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปไปเป็นทวีปเอเชียโดยเฉพาะญี่ปุ่น ซึ่งในปี พ.ศ. 2548-2553 ไทยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังอาเซียนสูงที่สุด มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยเป็นอย่างมาก

ในการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและส่วนแบ่งตลาดคงที่ของการส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยไปประเทศญี่ปุ่นภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ ประการแรก เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและหลักเกณฑ์ข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งออกของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น และประการที่สองเพื่อศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อการส่งออกของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทศัญฉุมิรายปีจากกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือกรมศุลกากร และกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นผู้จัดทำ โดยรวบรวมข้อมูลจาก The World Trade Atlas

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA) เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ผลจากความตกลงนี้ญี่ปุ่นได้ให้สิทธิพิเศษในการลดหย่อนภาษีแก่สินค้าของไทยรวม 8,612 รายการ และไทยได้ให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าของญี่ปุ่นรวม 5,495 รายการ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นถือเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทย การส่งออกของไทยไปยังญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2550 – 2553 มูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น หลังจากที่มีการส่งออกลดลงในปี

พ.ศ. 2552 ซึ่งการส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่า 18,552,200,086.8 เหรียญสหรัฐ อัตราการขยายตัวสูงขึ้นถึง 29.81% โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นสามารถจำแนกกลุ่มสินค้าออกได้เป็นสินค้าเกษตรกรรม (ถั่วลิสง, ปศุสัตว์, ประมง) สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าแร่และเชื้อเพลิง และสินค้าอื่นๆ สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรกนั้น ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 3) ขອງปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ 4) ยางและของทำด้วยยาง 5) ยานบกนอกรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรกราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 6) ผลิตภัณฑ์พลาสติก 7) ปลาและอาหารทะเล 8) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์ 9) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม 10) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส

การศึกษาผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นที่มีต่อการส่งออกของประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage Index: RCA) ของประเทศไทยกับคู่แข่งคือประเทศญี่ปุ่น และการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share: CMS) มาวิเคราะห์เพื่ออธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกในช่วงก่อนและหลังการบังคับใช้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ซึ่งสามารถสรุปผลกระทบจาก JTEPA เป็นรายสินค้าได้ ดังนี้

1. เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.20, 1.24, 1.15, 1.16, 1.15, 1.18 ตามลำดับ ซึ่งหลังจากที่ JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้านิดนี้ เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีแนวโน้มลดลงจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการส่งออกสินค้านิดนี้ แต่ค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึง การที่ไทยยังมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้านิดนี้อยู่ และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่า สินค้านิดนี้มีการขยายตัวของการส่งออกลดลงหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลัก คือ ผลจากความสามารถแข่งขันที่แท้จริงที่ลดลง แสดงถึง ส่วนแบ่งตลาดของสินค้านิดดังกล่าวมีค่าลดลง หรือการส่งออกของไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยรองลงมา คือ ผลจากการปรับทิศทางส่งออกที่ผิดทิศทางเนื่องจากประเทศไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว

2. เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 0.83, 0.87, 0.94, 0.93, 0.96, 0.97 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ ซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกสินค้าชนิดนี้แต่เนื่องจากค่า $RCA < 1$ ทำให้ไทยยังคงเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้อยู่ และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่า สินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยมีปัจจัยมาจากผลจากความสามารถแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ซึ่งแสดงถึงไทยมีส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวเพิ่มขึ้น แต่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทางอันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่มีการหดตัว

3. ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.03, 1.02, 1.02, 1.07, 1.01, 1.02 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นร้อยละศูนย์โดยทยอยลดภายใน 5 - 7 ปี ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำมีแนวโน้มคงที่โดยมีค่าดัชนีประมาณ 1 ทั้งช่วงก่อนและหลัง JTEPA มีผลบังคับใช้ ซึ่งแสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้ส่งผลดีต่อการส่งออกของไทย เนื่องจากค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยมีปัจจัยมาจากทั้ง 3 ปัจจัย โดยการขยายตัวของส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำไปประเทศญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าและผลจากการปรับตัวในการส่งออกที่ถูกทิศทางมีผลน้อยมากเมื่อเทียบสัดส่วนของผลจากการแข่งขันที่แท้จริงเพิ่มขึ้นทำให้การขยายตัวของส่งออกเพิ่มขึ้น

4. ยางและของทำด้วยยาง ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.03, 1.00, 0.98, 0.96, 0.87, 0.99 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยางและของทำด้วยยางลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2552 และเพิ่มขึ้นมีค่าดัชนีเป็น 0.99 ในปีถัดมา ซึ่งค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลงจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ที่ค่า $RCA > 1$ ส่งผลเสียต่อการส่งออกของประเทศไทยเนื่องจากไทยยังคงเสีย

ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกยางและของทำด้วยยางไปยังประเทศญี่ปุ่น และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยหลักมาจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ แต่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง เนื่องจากประเทศไทยมีการลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว อีกทั้งยังพบว่าส่วนแบ่งตลาดของสินค้าชนิดนี้มีค่าลดลง หรือการส่งออกของไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันเนื่องจากผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงลดลง

5. ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.15, 1.13, 1.19, 1.23, 1.00, 1.06 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบมีแนวโน้มคงที่โดยมีค่าดัชนีอยู่ที่ประมาณ 1 ซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกของประเทศไทยเนื่องจากค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึง การที่ไทยยังมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้อยู่ และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยเป็นผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก แสดงถึงการที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้นแต่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทางอันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่มีการหดตัว

6. ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.12, 1.14, 1.26, 1.20, 1.18, 1.20 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีแนวโน้มคงที่โดยคงค่าดัชนีอยู่ที่ประมาณ 1 แสดงถึง ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกในอนาคตเนื่องจากค่า RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการขยายมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง และปัจจัยที่มีผลกระทบน้อยที่สุดได้แก่ ผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ถูกต้อง

7. ปลาและอาหารทะเล ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.13, 1.12, 1.12, 1.16, 1.24, 1.23 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีเป็นร้อยละศูนย์โดยทยอยลดภายใน 5 – 7 ปี ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกปลาและอาหารทะเลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ แสดงถึง การที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกปลาและอาหารทะเลของไทย และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นมีผลมาจากทั้ง 3 ปัจจัย โดยปัจจัยหลักเป็นผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าและผลจากผลจากการปรับตัวในการส่งออกที่ถูกทิศทางมีผลน้อยมากเมื่อเทียบสัดส่วนของผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงเพิ่มขึ้นทำให้การขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้น

8. อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนต์ ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.30, 1.37, 1.46, 1.35, 1.20, 1.01 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกสินค้าดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ ซึ่งส่งผลเสียต่อการส่งออกของประเทศไทย แต่เนื่องจากค่า RCA ยังมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึง การที่ไทยยังคงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้ และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยมีผลมาจากผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ประเทศไทยยังคงมีการปรับตัวในการส่งออกที่ผิดทิศทางเนื่องจากไทยได้ขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว

9. ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม ผลจากวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 1.12, 1.10, 1.13, 1.12, 1.07, 1.06 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมีแนวโน้มลดลงจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ ซึ่งส่งผลเสียต่อการส่งออกประเทศไทย แต่เนื่องจากค่าดัชนี RCA ยังคงมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึง การที่ไทยยังคงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าชนิดนี้ และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยมีผลมาจากผลจาก

ความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงเป็นหลัก ในขณะที่ประเทศไทยยังคงมีการปรับทิศทางในการส่งออกที่ผิดทิศทางเนื่องจากไทยขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์อลูมิเนียมไปยังตลาดที่หดตัว

10. เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารบิโทมินัส ผลการวิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2548 - 2553 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ 0.92, 1.03, 1.01, 0.91, 0.88, 0.81 ตามลำดับ ซึ่งหลังจาก JTEPA มีผลบังคับใช้ ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีสินค้าชนิดนี้เป็นร้อยละศูนย์ในทันที ส่งผลให้ซึ่งค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลงจากช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ที่ค่า RCA ยังคงมากกว่า 1 โดยการที่ค่าดัชนีลดลงทำให้ไทยเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบซึ่งส่งผลเสียต่อการส่งออกของไทยในอนาคต และเมื่อวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่า สินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยมีผลมาจากผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าเป็นหลัก ในขณะที่ไทยยังคงมีการปรับตัวในการส่งออกที่ผิดทิศทางโดยการที่ไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัว อีกทั้งส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวมีค่าลดลงหรือไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันอันเนื่องมาจากผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงมีลดลง

จากผลการวิจัยดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบรายสินค้าสามารถสรุปตามผลจากการที่ประเทศไทยได้รับการลดหย่อนภาษีจากประเทศญี่ปุ่น ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น ได้ดังนี้ 1. กลุ่มรายการสินค้าที่ได้ลดภาษีเป็นร้อยละศูนย์ทันที ส่งผลให้ไทยยังคงเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ได้แก่ 1) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 2) ยางและของทำด้วยยาง 3) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารบิโทมินัส 2. กลุ่มรายการสินค้าที่ได้ลดภาษีเป็นร้อยละศูนย์ทันที ส่งผลให้ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 3) ผลิตภัณฑ์พลาสติก 4) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์ 5) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม 3. กลุ่มรายการสินค้าที่ได้ลดภาษีเป็นร้อยละศูนย์โดยทยอยลดภายใน 5-7 ปี ส่งผลให้ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ได้แก่ 1) ปลาและอาหารทะเล และ 2) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ

ผลการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) พบว่าสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังญี่ปุ่นมากที่สุด 10 อันดับแรกนั้น มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น 9 รายการ ได้แก่ 1) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 2) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ

3) ยางและของทำด้วยยาง 4) ยานบกนอกรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 5) ผลิตภัณฑ์พลาสติก 6) ปลาและอาหารทะเล 7) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์ 8) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม 9) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนสส์ และสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกลดลง 1 รายการ ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกมากที่สุด คือ ผลจากความความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง ปัจจัยรองลงมา คือ ผลจากการขยายตัวของประเทศผู้นำเข้าและปัจจัยสุดท้าย คือ ผลกระทบร่วมหรือผลจากการปรับทิศทางทางการส่งออก ผลวิจัยพบว่าประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงลดลง แสดงถึง การที่ส่วนแบ่งตลาดของสินค้านั้นๆ ลดลงหรือไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในสินค้านั้นๆ 3 รายการ ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) ยางและของทำด้วยยาง และ 3) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนสส์ อีกทั้งไทยยังมีการปรับทิศทางทางการส่งออกที่ผิดทิศทาง โดยแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มสินค้าที่ไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว ได้แก่ 1) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 2) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์ 3) ยานบกนอกรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 4) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม 2. กลุ่มสินค้าที่ไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) ยางและของทำด้วยยาง 3) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนสส์

ข้อเสนอแนะ

1. ผลกระทบจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) ทำให้ประเทศไทยได้รับการลดภาษีเป็นร้อยละศูนย์ทันทีและมีสินค้าบางรายการที่ทยอยลดภายใน 5-7 ปี ส่งผลให้ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้า 7 รายการ ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) ยานบกนอกรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 3) ปลาและอาหารทะเล 4) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ 5) ผลิตภัณฑ์พลาสติก 6) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายรูปการถ่ายภาพยนตร์ 7) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม และประเทศไทยยังคงมีสินค้าบางรายการที่ได้ลดภาษีเป็นร้อยละศูนย์ทันทีจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) แต่ส่งผลให้ไทยยังคงเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้านั้นๆ ดังกล่าว ได้แก่ 1) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักร

และส่วนประกอบของเครื่อง 2) ยางและของทำด้วยยาง 3) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ดังนั้นผู้ส่งออกจึงควรพัฒนาการผลิตสินค้าดังกล่าวให้มีคุณภาพและมีการวางแผนการตลาด รวมทั้งรัฐบาลไทยควรให้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยในกระบวนการผลิตและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น เพื่อเพิ่มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบให้กับสินค้าส่งออกของประเทศไทย

2. จากการวิจัยพบว่า สินค้าส่งออกของประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงลดลง หมายถึง การที่ส่วนแบ่งตลาดของสินค้ามีค่าลดลงหรือไทยเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในสินค้านั้นๆ 3 รายการ ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) ยางและของทำด้วยยาง และ 3) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ดังนั้นรัฐบาลจึงควรพัฒนาความสามารถในการส่งออกให้สูงขึ้น โดยการปรับทิศทางการส่งออกให้ถูกทิศทาง คือ มุ่งเน้นการขยายตัวการส่งออกไปยังตลาดที่มีการขยายตัวและลดปริมาณการส่งออกไปยังตลาดที่มีการหดตัว ซึ่งจากผลการวิจัยพบประเทศไทยยังมีการปรับทิศทางการส่งออกที่ผิดทิศทางโดยแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสินค้าที่ประเทศไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดที่หดตัว ได้แก่ 1) เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่อง 2) อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรมและเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพการถ่ายภาพยนตร์ 3) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ 4) ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม ดังนั้นรัฐบาลจึงควรลดการส่งออกสินค้าต่างๆ ดังกล่าวลงเนื่องจากตลาดของสินค้าเหล่านี้ในประเทศญี่ปุ่นมีการหดตัว และกลุ่มสินค้าที่ประเทศไทยลดการส่งออกไปยังตลาดที่ขยายตัว ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ 2) ยางและของทำด้วยยาง 3) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ดังนั้นรัฐบาลจึงควรสนับสนุนและขยายการส่งออกสินค้าต่างๆ ดังกล่าวเพิ่มขึ้นเนื่องจากตลาดของสินค้านี้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในประเทศญี่ปุ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความสามารถในการส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) อาจทำให้ไม่สามารถแสดงผลได้อย่างชัดเจนของความสามารถในการแข่งขันและแนวโน้มความได้เปรียบของประเทศคู่แข่งได้ทั้งหมดได้ โดยสถานการณ์จริงแล้ว

อาจมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการแข่งขัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรที่จะศึกษาการได้ประโยชน์จากการทำเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่นๆ ทั้งนอกและในอาเซียน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่แตกต่างที่ทำให้ประเทศต่างๆ มีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบประเทศไทยในด้านใด รวมทั้งการศึกษาถึงภาพรวมของสินค้าส่งออกของประเทศไทยไปยังประเทศต่างๆ และศึกษาแนวโน้มของสินค้าแต่ละประเภทในการส่งออก เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่นต่อไป

2. ควรศึกษาให้ครอบคลุมถึงมูลค่าการค้าที่ได้รับจากการลดภาษีศุลกากรในความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) และอัตราการใช้สิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง เมื่อความตกลงมีผลบังคับใช้สามารถวัดประโยชน์ของความตกลงทางการค้าเสรีได้จากสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติการวัดสวัสดิการสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถทำได้โดยง่ายนัก โดยเฉพาะความตกลงที่เพิ่งมีผลบังคับใช้ไปไม่นาน เช่น ความตกลง JTEPA ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นอาจวัดประโยชน์ของความตกลงทางการค้าเสรีจาก “มูลค่าภาษีศุลกากรที่ประหยัดได้” (Tariff Saving) แทน เนื่องจากภาษีศุลกากรเป็นอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญ การลดภาษีศุลกากรลงจากความตกลงการค้าเสรีจึงอาจมีผลในการช่วยเพิ่มปริมาณการค้า (Trade Creation) และเพิ่มสวัสดิการของสังคม

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ. 2549. ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA) (Online). www.mfa.go.th/jtepa, 24 กุมภาพันธ์ 2553.

กระทรวงพาณิชย์. 2553. สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย (Online). www.ops3.moc.go.th, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

เกษร จันทภูมิรัตน์. 2538. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น. 2551. **Japan watch project**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โครงการสันติไมตรีไทย - ญี่ปุ่น.

ชูชาติ เผ่าหนอง. 2536. วิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งออกสินค้าของไทยและยุโรปตะวันออกไปยังประชาคมยุโรป. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2553. เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญ (Online). www.bot.or.th/Thai/Statistics/Pages/index1.aspx, 26 กุมภาพันธ์ 2553.

ฐะปะณี มะลิซ้อน. 2539. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิรนาม. 2549. ผลการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น JTEPA ครั้งที่ 9 (Online). www.ftamonitoring.org/Data2/2005%20Sep/20050905/JTEPA9.pdf, 26 กุมภาพันธ์ 2553.

- นิษรา เข้มทอง. 2552. ผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ต่ออุตสาหกรรมเหล็กแผ่นรีดร้อนของประเทศไทย กรณีศึกษา บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รววิทย์ พรพิมลมิตร. 2541. ความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของการส่งออกกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษากลุ่มประเทศอาเซียน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพล ประเสริฐทรง. 2548. การส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญในทวีปแอฟริกา. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุกัญญา อินทรโชติ. 2548. ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อการส่งออกสิ่งทอของไทยไปประเทศอาเซียน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาภรณ์ ชัยกุลเสรีวัฒน์. 2544. ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิสระพล คันสร. 2534. วิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกไทยไปสหรัฐอเมริกา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุดมศรี ชวานิสากุล. 2544. การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกยางธรรมชาติของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Leamer, E.E. and R.M. Sern. 1970. **Quantitative International Economic**. Boston: Allyn and Bacon.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 มูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศญี่ปุ่นจากประเทศต่างๆ ปี พ.ศ. 2548-2553

(มูลค่า: เหรียญสหรัฐ)

HS	สินค้า	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549	พ.ศ.2550	พ.ศ.2551	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553
	มูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมด	511,423,296,410	574,751,701,877	613,532,182,968	764,434,634,984	554,109,258,952	682,317,882,225
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	60,839,739,027	67,460,850,434	72,958,975,122	78,379,801,752	64,511,519,795	84,987,437,539
84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักร	52,400,808,070	54,579,940,954	55,234,689,459	59,355,521,099	46,416,734,444	55,000,568,904
40	ยางและของทำด้วยยาง	3,181,005,918	4,067,143,855	4,233,584,444	5,361,812,607	3,566,459,948	5,263,404,309
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ	4,477,538,343	4,571,950,022	4,545,849,344	4,501,549,836	4,720,943,309	5,180,988,432
90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรม	19,608,536,487	22,895,886,066	21,047,027,118	21,684,089,181	18,173,570,578	22,176,877,152
87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ	13,975,971,631	14,089,619,604	15,282,195,137	16,036,447,851	11,104,915,888	14,273,359,031
03	ปลาและอาหารทะเล	11,658,442,812	10,803,849,710	10,297,269,376	11,503,713,423	10,638,001,528	11,439,042,929
39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	8,549,555,125	9,333,720,546	10,126,984,127	11,975,307,763	9,845,119,442	12,518,416,955
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ สารปิโตรมีนัส	129,666,640,057	161,033,719,433	166,479,177,743	269,933,140,155	152,276,501,115	195,628,759,749
76	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	7,175,642,033	9,323,757,624	10,008,672,093	10,783,097,105	5,063,149,218	7,912,558,840

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (พ.ศ. 2553)

ตารางผนวกที่ 2 มูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2548-2553

(มูลค่า: เหรียญสหรัฐ)

HS	สินค้า	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549	พ.ศ.2550	พ.ศ.2551	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553
	มูลค่าการส่งออกไปยังญี่ปุ่นทั้งหมด	15,024,128,017	16,357,495,973	18,997,300,047	20,476,602,724	15,531,932,569	19,995,292,303
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	3,530,937,061	3,536,321,803	3,848,073,293	3,733,453,956	2,898,388,883	4,089,111,541
84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักร	2,798,957,655	2,952,825,533	3,078,558,258	3,345,674,420	2,497,291,076	3,097,607,349
40	ยางและของทำด้วยยาง	977,912,377	1,324,422,311	1,217,059,995	1,560,126,473	932,876,663	1,497,970,670
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ	935,784,163	954,564,519	931,145,453	1,290,400,681	1,439,556,291	1,499,035,470
90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรม	549,360,155	541,906,891	534,498,114	628,033,329	644,134,766	738,739,611
87	ยานบกนอกรถที่เดินบนรางรถไฟ	384,104,364	450,121,984	547,153,287	703,515,135	454,714,107	994,578,287
03	ปลาและอาหารทะเล	544,958,686	523,035,598	555,512,456	606,205,950	566,546,259	679,615,527
39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	485,237,262	508,997,304	536,659,209	713,091,485	637,571,332	850,969,102
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ สารปิโตรมีนัส	323,386,555	400,494,512	579,024,251	1,072,261,746	236,862,944	267,299,695
76	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	263,790,491	343,234,270	362,564,798	412,035,870	397,734,282	438,101,147

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (พ.ศ. 2553)

ตารางผนวกที่ 3 มูลค่าการนำเข้ารายสินค้าจากประเทศต่างๆของประเทศไทยปี พ.ศ. 2548-2553

(มูลค่า: เหรียญสหรัฐ)

HS	สินค้า	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549	พ.ศ.2550	เฉลี่ย พ.ศ. 2548- 2550	พ.ศ.2551	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553	เฉลี่ย พ.ศ. 2551- 2553
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	60,839,739,027	67,460,850,434	72,958,975,122	67,086,521,528	78,379,801,752	64,511,519,795	84,987,437,539	75,959,586,362
84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักร	52,400,808,070	54,579,940,954	55,234,689,459	54,071,812,828	59,355,521,099	46,416,734,444	55,000,568,904	53,590,941,482
40	ยางและของทำด้วยยาง	3,181,005,918	4,067,143,855	4,233,584,444	3,827,244,739	5,361,812,607	3,566,459,948	5,263,404,309	4,730,558,955
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา	4,477,538,343	4,571,950,022	4,545,849,344	4,531,779,236	4,501,549,836	4,720,943,309	5,180,988,432	4,801,160,526
90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรม	19,608,536,487	22,895,886,066	21,047,027,118	21,183,816,557	21,684,089,181	18,173,570,578	22,176,877,152	20,678,178,970
87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ	13,975,971,631	14,089,619,604	15,282,195,137	14,449,262,124	16,036,447,851	11,104,915,888	14,273,359,031	13,804,907,590
03	ปลาและอาหารทะเล	11,658,442,812	10,803,849,710	10,297,269,376	10,919,853,966	11,503,713,423	10,638,001,528	11,439,042,929	11,193,585,960
39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	8,549,555,125	9,333,720,546	10,126,984,127	9,336,753,266	11,975,307,763	9,845,119,442	12,518,416,955	11,446,281,387
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ สารปิโตรมีนัส	129,666,640,057	161,033,719,433	166,479,177,743	152,393,179,078	269,933,140,155	152,276,501,115	195,628,759,749	205,946,133,673
76	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	7,175,642,033	9,323,757,624	10,008,672,093	8,836,023,917	10,783,097,105	5,063,149,218	7,912,558,840	7,919,601,721

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (พ.ศ. 2553)

ตารางผนวกที่ 4 มูลค่าการนำเข้าทั้งสิ้นจากประเทศไทยของประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2548-2553

(มูลค่า: เหรียญสหรัฐ)

HS	สินค้า	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549	พ.ศ.2550	เฉลี่ยปี พ.ศ. 2548-2550	พ.ศ.2551	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553	เฉลี่ยปี พ.ศ. 2550-2553
	มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากไทยทั้งหมด	15,024,128,017	16,357,495,973	18,997,300,047	16,792,974,679	20,476,602,724	15,531,932,569	19,995,292,303	18,667,942,532
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบ	3,530,937,061	3,536,321,803	3,848,073,293	3,638,444,052	3,733,453,956	2,898,388,883	4,089,111,541	3,573,651,460
84	เครื่องปฏิกรณ์ บอยเลอร์ เครื่องจักร	2,798,957,655	2,952,825,533	3,078,558,258	2,943,447,149	3,345,674,420	2,497,291,076	3,097,607,349	2,980,190,948
40	ยางและของทำด้วยยาง	977,912,377	1,324,422,311	1,217,059,995	1,173,131,561	1,560,126,473	932,876,663	1,497,970,670	1,330,324,602
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา	935,784,163	954,564,519	931,145,453	940,498,045	1,290,400,681	1,439,556,291	1,499,035,470	1,409,664,147
90	อุปกรณ์การแพทย์หรือศัลยกรรม	549,360,155	541,906,891	534,498,114	541,921,720	628,033,329	644,134,766	738,739,611	670,302,569
87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ	384,104,364	450,121,984	547,153,287	460,459,878	703,515,135	454,714,107	994,578,287	717,602,510
03	ปลาและอาหารทะเล	544,958,686	523,035,598	555,512,456	541,168,913	606,205,950	566,546,259	679,615,527	617,455,912
39	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	485,237,262	508,997,304	536,659,209	510,297,925	713,091,485	637,571,332	850,969,102	733,877,306
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่	323,386,555	400,494,512	579,024,251	434,301,773	1,072,261,746	236,862,944	267,299,695	525,474,795
76	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	263,790,491	343,234,270	362,564,798	323,196,520	412,035,870	397,734,282	438,101,147	415,957,100

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (พ.ศ. 2553)

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดครั้งที่

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดครั้งที่ของเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และ ส่วนประกอบจากไทยไปประเทศญี่ปุ่น โดยเปรียบเทียบช่วงหลัง JTEPA มีผลบังคับใช้ ช่วงปี พ.ศ. 2550-2553 กับช่วงก่อน JTEPA มีผลบังคับใช้ ช่วงปี พ.ศ. 2548-2550

$$X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0 = [G_{jk} X_{ijk}^0 - X_{ijk}^0] + [G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0] + \{(X_{ijk}^1 - G_{jk} X_{ijk}^0) - (G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0)\}$$

G_{jk} = สัดส่วนการนำเข้าสินค้า k ของประเทศ j ในที่สุดท้ายต่อการนำเข้า ในปีฐาน

$$= \left\{ \sum X_{ijk}^1 / \sum X_{ijk}^0 \right\}$$

$$= 75,959,586,362 / 67,086,521,528$$

$$= 1.13$$

G_{jk}^* = ส่วนกลับของ G_{jk}

$$= \left\{ \sum X_{ijk}^0 / \sum X_{ijk}^1 \right\}$$

$$= 67,086,521,528 / 75,959,586,362$$

$$= 0.88$$

การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าจากประเทศไทย

$$X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0 = 3,494,616,541 - 3,638,444,052$$

$$= -143,827,511$$

ผลจากการขยายตัวของการนำเข้าของประเทศญี่ปุ่น

$$\begin{aligned} [G_{jk} X_{ijk}^0 - X_{ijk}^0] &= (1.13 * 3,638,444,052) - 3,638,444,052 \\ &= 481,231,539 \end{aligned}$$

ผลจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง

$$\begin{aligned} [G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0] &= (0.88 * 3,494,616,541) - 3,638,444,052 \\ &= -552,044,046 \end{aligned}$$

ผลกระทบร่วมจากการปรับตัวการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง

$$\begin{aligned} \{(X_{ijk}^1 - G_{jk}^* X_{ijk}^0) - (G_{jk}^* X_{ijk}^1 - X_{ijk}^0)\} &= \{ 3,494,616,541 - (1.13 * 3,638,444,052) \\ &\quad - (0.88 * 3,494,616,541) - 3,638,444,052 \} \\ &= -73,015,003 \end{aligned}$$

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวภรณ์ย์ ไกรสกุล
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 14 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2529
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

